

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Veronika Trtíková, LL.M.

**Likvidace a insolvence banky se zaměřením na
případ Sberbank**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bc. Pavel Martiník, Ph.D.

Katedra: Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 10. prosince 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 159 782 znaků včetně mezer.

Veronika Trtíková, LL.M.

diplomantka

V Praze dne 10. prosince 2024

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala panu doktoru Martiníkovi za odborné vedení této práce. Velmi děkuji své rodině, že mě po celou dobu mého studia tolik podporovali.

OBSAH

Seznam použitých zkratk.....	5
Úvod.....	6
1. Banka, finanční systém, a bankovní sektor v České republice	8
1.1 Banka jako součást finančního systému	8
1.2 Stabilita finančního systému a role ČNB	9
1.3 Definice banky a její činnost	10
1.4 Současná skladba bankovního sektoru v České republice	12
1.5 Dílčí závěr.....	15
2. Řešení selhání banky.....	16
2.1 Selhání banky a způsoby jeho řešení	16
2.2 Řešení selhání s ukončením činnosti banky	17
2.2.1 Odnětí bankovní licence.....	17
2.2.2 Likvidace banky	18
2.2.3 Insolvence banky	20
2.3 Řešení selhání bez ukončení činnosti banky	22
2.4 Garanční systém finančního trhu	24
2.5 Dílčí závěr.....	25
3. Příklad Sberbank – od prosperující banky po zrušení s likvidací.....	27
3.1 Charakteristika Sberbank.....	27
3.2 Skutkový stav případu	29
3.3 Regulační postup ČNB	32
3.3.1 Zahájení správního řízení o odnětí bankovní licence; předběžné opatření.....	32
3.3.2 Oznámení Garančnímu systému finančního trhu	32
3.3.3 Správní řízení o odnětí bankovní licence – argumentace Sberbank	33
3.3.4 Rozhodnutí ČNB ve správním řízení a jeho odůvodnění	34
3.4 Likvidace Sberbank	37
3.5 Dílčí závěr.....	38
4. Mezinárodní sankce	39
4.1 Mezinárodní sankce – pojem, dělení, a jejich role v případě Sberbank.....	39
4.2 Sankce přijaté Spojenými státy americkými	40
4.3 Sankce přijaté Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska.....	43
4.4 Sankce přijaté Evropskou unií.....	44
4.5 Sankce přijaté některými dalšími státy	46
4.6 Dílčí závěr.....	46

5. Insolvenční řízení Sberbank	47
5.1 Zahájení insolvenčního řízení	47
5.2 Vybrané aspekty insolvenčního řízení	48
5.2.1 Jmenování předběžné insolvenční správkyne a prozatímního věřitelského výboru	48
5.2.2 Prohlášení konkursu a automatické přihlášení pohledávek	49
5.2.3 Prodej obchodního závodu (včetně tzv. zdravého úvěrového portfolia)	51
5.2.4 Pořadí uspokojovaných pohledávek a částečné rozvrhy	54
5.3 Aktuální stav insolvenčního řízení Sberbank	57
5.4 Dílčí závěr	59
Závěr	60
Seznam použitých zdrojů	64

Seznam použitých zkratk

BRRD	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014 (<i>Bank Recovery and Resolution Directive</i>)
ČNB	Česká národní banka
EBA	Evropský orgán pro bankovníctví (<i>European Banking Authority</i>)
FAÚ	Finanční analytický úřad
GSFT	Garanční systém finančního trhu
IZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
J-SVI	jiné systémově významné instituce
OFAC	Office of Foreign Assets Control
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Sberbank	Sberbank CZ, a.s.; Sberbank CZ, a.s. v likvidaci (dle kontextu)
Sberbank of Russia PJSC	Sberbank of Russia Public Joint Stock Company
SIFI	Systemically Important Financial Institution
ZOPRK	zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu

Úvod

„Černé labutě jsou nepředvídatelné, musíme se proto přizpůsobit jejich existenci (ne se je naivně snažit předvídat).“¹

Selhání či rovnou úpadek² banky není hlavně vzhledem k robustní regulaci bankovního sektoru častým jevem, stále k němu však z různých důvodů dochází. V České republice na něj za poslední roky nejvýrazněji poukázal případ Sberbank CZ, a.s.³ (dále jen „Sberbank“), která v úpadku skončila. Nejednalo se o typické „devadesátkové“ selhání způsobené nesprávným vedením banky nebo nekalými praktikami;⁴ Sberbank byla naopak dobře fungující, ziskovou bankou. Její činnost však zastavil geopolitický konflikt, kdy pro její vlastnickou strukturu vkladatelé zanedlouho snížili likviditu Sberbank do neúnosné míry. Česká národní banka (dále jen „ČNB“) jí tak odňala bankovní licenci, a zbytek „je historie“.

Cílem této práce je případ Sberbank podrobit analýze a vytvořit tak určitou případovou studii. První dvě kapitoly práce jsou teoretickým východiskem, které vysvětluje podstatu problematiky, na níž je případ Sberbank založen. K uplatnění této popisnější části dojde ve zbylých třech kapitolách, které již podrobně diskutují a hodnotí jednotlivé aspekty případu Sberbank.

Rozložení práce je proto následující. Cílem první kapitoly je vysvětlit pojem banky, její místo ve finančním systému, a důležitost stability tohoto systému. Zdůrazněna bude zejména úloha ČNB. Druhá kapitola má za cíl vysvětlit dva možné způsoby řešení selhání banky, likvidační a nelikvidační. Budou tak vyloženy odlišné právní režimy těchto způsobů řešení, stejně jako kritéria, na základě nichž ČNB způsob řešení selhání banky volí. Třetí kapitola si klade za cíl přiblížit samotnou Sberbank a skutkový stav případu; poté se zaměří na postup ČNB v této věci a následnou likvidaci Sberbank, které podrobně rozebere. Cílem čtvrté kapitoly je zhodnotit roli mezinárodních sankcí v celém případě, jakož i jejich důsledky, pokud by se nepodařilo jejich účinek úspěšně odvrátit. Pátá kapitola je věnována insolvenčnímu řízení

¹ Volný překlad z TALEB, Nassim. *The Black Swan: The Impact of the Highly Improbable*. Revised edition. London: Penguin Books, 2010, s. XXV. ISBN 9780141034591.

² Rozdíl mezi těmito dvěma pojmy vyloží kapitola 2.1.

³ Později Sberbank CZ, a.s. v likvidaci.

⁴ POSPÍŠILOVÁ, Eva. Při bankovní krizi krachovaly desítky ústavů, lidé i stát přišli o miliardy. 28. srpna 2019. In Idnes.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/banky-krach-penize-ztrata.A190819_101639_domaci_hmo.

Sberbank, a jejím cílem je zejména analyzovat jednotlivé vybrané aspekty či instituty tohoto řízení; kapitola nabídne i shrnutí aktuálního stavu řízení a pohled do budoucna.

Případ Sberbank, stejně jako celé téma likvidace a insolvence banky, je mimořádně zajímavý a komplexní. Práce se jej snaží vyložit a zhodnotit jako celek, avšak nemohla postihnout každý detail případu. Proto jsou místy vybrány pouze některé aspekty, kterým se práce podrobněji věnuje (zejména v páté kapitole). V celém rozsahu se práce pokouší propojit svou teoretickou a praktickou část. Práce k tomu využívá především metody popisu, analýzy, syntézy a dedukce. Byť je z povahy věci většina zdrojů práce v českém jazyce, pracuje i s řadou zahraničních zdrojů.

1. Banka, finanční systém, a bankovní sektor v České republice

První kapitola si klade za cíl vymezit hlavní pojem této práce, kterým je banka. Nejprve vysvětlí, že se jedná o finanční instituci, která je součástí finančního systému. Dále ozřejmí důležitost stability finančního systému a úlohu ČNB při zajišťování této stability. Poté se již kapitola bude podrobněji věnovat zákonnému vymezení banky. Nakonec je cílem této kapitoly představit bankovní sektor v České republice, zejména pokud jde o velikost bank a jejich systémovou významnost.

1.1 Banka jako součást finančního systému

Každá banka je součástí finančního systému. Jak vysvětluje Kohajda, pojem finanční systém nemá svou legální definici, lze jej však vymezit jako „*souhrn všech druhů finančních trhů (zejména peněžního, kapitálového a devizového) včetně subjektů, které se na těchto trzích střetávají s nabídkou a poptávkou po relativně disponibilních peněžních prostředcích, anebo subjektů poskytujících finanční služby, a to zejména právě subjektům, které se na trzích střetávají*“.⁵ Součástí finančního systému je i souhrn právních vztahů, jejichž předmětem je nakládání s peněžními prostředky; dotvářen je finanční systém orgány regulace a dohledu.⁶

Pokud jde o jednotlivé součásti ve smyslu subjektů finančního systému, jsou jimi na jedné straně orgány veřejné moci (tedy orgány regulace a dohledu), a na straně druhé finanční instituce.⁷ Finanční instituce jsou subjekty poskytující finanční služby v rámci finančního systému, a řadí se mezi ně právě banky, ale také pojišťovny, investiční společnosti, a řada dalších poskytovatelů finančních služeb.⁸ Finanční služby, které tyto instituce poskytují, lze definovat jako činnosti poskytované za úplaty, jejichž předmětem je nakládání s peněžním plněním v různých podobách;⁹ příkladmo lze uvést poskytování úvěrů či uložení a správu cenných papírů.¹⁰

⁵ KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 205. ISBN 978-80-7552-935-0.

⁶ Ibid. s. 206.

⁷ Ibid. s. 209.

⁸ Ibid. s. 210.

⁹ Ibid. s. 212.

¹⁰ Příloha I, body 2 a 12 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 (přepřacované znění).

1.2 Stabilita finančního systému a role ČNB

Fungování výše vymezeného finančního systému stojí na premise jeho stability. Podle ČNB je stabilita finančního systému zachována, pokud tento „plní své funkce bez závažných poruch a nežádoucích důsledků pro současný i budoucí vývoj ekonomiky jako celku a zároveň vykazuje vysokou míru odolnosti vůči šokům“.¹¹ Zjednodušeně řečeno, bez stabilního finančního systému si nelze představit fungující ekonomiku, ať už na státní, či na globální úrovni. Kontinuální finanční stabilita je proto zajišťována přijímáním relevantních právních předpisů (v případě bankovní regulace se často hovoří až o „přeregulovanosti“)¹² a činností dohledových orgánů.¹³ Od poslední globální finanční krize z let 2007-2009 navíc za účelem zachování finanční stability došlo k výraznému posílení evropské i mezinárodní spolupráce mezi dohledovými orgány.¹⁴

V České republice je zajištění stability finančního systému jedním ze sekundárních cílů ČNB,¹⁵ jak výslovně plyne ze zákona o ČNB.¹⁶ Ustanovení § 2 odst. 1 tohoto zákona nejprve uzákoňuje ústavní normu,¹⁷ tedy že hlavním cílem činnosti ČNB je péče o cenovou stabilitu, hned nato ale stanoví, že ČNB „dále pečuje o finanční stabilitu a o bezpečné fungování finančního systému v České republice“.¹⁸ Jak shrnuje Rýdl, tento cíl je ČNB naplňován zejména „tzv. makrobezpečnostní politikou [...], ale úzce s ním souvisí též měnová politika, bezpečnost a rozvoj tržní infrastruktury i dohled nad finančním trhem“.¹⁹ Zákon výslovně stanoví, že v rámci této makrobezpečnostní politiky ČNB především „rozpoznává, sleduje a posuzuje rizika ohrožení stability finančního systému“.²⁰

¹¹ Finanční stabilita. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/>.

¹² SINGER, Miroslav. Kam směřuje bankovní regulace: názor ČNB. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09].

Dostupné z:

https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/galleries/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/Singer_20101109_KPMG.pdf; LLEWELLYN, D.T., CONGDON, T. Bank regulation: Has the regulation pendulum swung too far? Journal of Banking Regulation, Vol. 24, 2023. Dostupné z: <https://link-springer-com.ezproxy.is.cuni.cz/article/10.1057/s41261-022-00191-7>.

¹³ KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 206. ISBN 978-80-7552-935-0.

¹⁴ Finanční stabilita. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/>.

¹⁵ KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 206. ISBN 978-80-7552-935-0.

¹⁶ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Čl. 98 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹⁸ § 2 odst. 1 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ RÝDL, T. a kol. *Zákon o České národní bance: komentář*. Komentáře Wolters Kluwer. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 17. ISBN 978-80-7478-622-8.

²⁰ § 2 odst. 2 písm. e) zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

Výkon makrobezpečnostní politiky ČNB je nepřetržitý, a ČNB tak neustále identifikuje a vyhodnocuje systémová rizika, posuzuje odolnost finančního systému, a v případě nutnosti uplatňuje makrobezpečnostní nástroje, jejichž účinnost následně vyhodnocuje.²¹ Nástroje k zajištění finanční stability přitom mohou být právně závazné, doporučující, i komunikační.²² Vzhledem k „dominantní úloze“ bankovního sektoru ve finančním systému České republiky je větší část makrobezpečnostní politiky směřována právě vůči bankám.²³ Jak bude diskutováno níže v kapitole 1.3, jsou to rovněž banky, jejichž destabilizace může nejvíce ohrozit stabilitu českého finančního systému. Proto také nejvíce makrobezpečnostních nástrojů ČNB uplatňuje vůči bankovnímu sektoru,²⁴ kdy podstatným nástrojem jsou zde kapitálové rezervy.²⁵ Makrobezpečnostní činnost vůči bankám ČNB doplňuje tzv. mikrobezpečnostními regulatorními a dohledovými nástroji, ze kterých lze jmenovat například požadavky na likviditu,²⁶ a v krajním případě i odnětí bankovní licence.²⁷

1.3 Definice banky a její činnost

Stejně jako ve většině jiných států je i v České republice tzv. dvojstupňový bankovní systém, který tvoří jednak všechny komerční banky, a dále centrální banka jakožto regulátor; součástí bankovního systému jsou i vztahy mezi těmito subjekty.²⁸ Podstatou bankovního systému je tedy tzv. komerční banka, o které se tato práce dále zmiňuje jednoduše jako o „bance“.

V odborné literatuře lze najít mnoho různých, avšak v základu shodujících se, definic banky. Kohajda kupříkladu banku pojímá jako „podnikatele[...] se zcela specifickým základním

²¹ ČNB. Strategie makrobezpečnostní politiky ČNB. 2024. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/financi-stabilita/.galleries/makrobezpečnostni_politika/strategie_makrobezpečnostni_politiky_cnb.pdf. s. 7-11.

²² Ibid. s. 8-9.

²³ Ibid. s. 9.

²⁴ Ibid.

²⁵ § 12v, § 12o, a § 12r zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ ČNB. Strategie makrobezpečnostní politiky ČNB. 2024. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/financi-stabilita/.galleries/makrobezpečnostni_politika/strategie_makrobezpečnostni_politiky_cnb.pdf. s. 11.

²⁷ ČNB. Pravomoci bankovního dohledu. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financi-trh/vykon-dohledu/postaveni-dohledu/dohled-nad-uverovymi-institucemi/pravomoci-bankovniho-dohledu/>; § 34 a násl. zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 226. ISBN 978-80-7552-935-0.

předmětem podnikání, kterým je obchodování s penězi“.²⁹ Jinou definici nabízí Mejstřík, podle nějž se bankou rozumí „*finanční [...] či depozitní instituce soustřeďující dočasně volně peněžní prostředky a poskytující je formou půjček nejrozličnějším subjektům, nabízející také řadu dalších služeb, zejména platební styk*“.³⁰ Revenda z pohledu ekonomů vymezuje banky jako podnikatelské subjekty se specifickými rysy, které v prostředí tržní ekonomiky plní mnoho funkcí, od finančního zprostředkování po zprostředkování investování na finančním trhu.³¹

Prvky shora uvedených definic se odráží i v legální definici banky, která se nachází v zákoně o bankách.³² Podle tohoto zákona se bankou rozumí každá akciová společnost se sídlem v České republice, která má bankovní licenci k a) přijímání vkladů od veřejnosti, a b) poskytování úvěrů.³³ Bankovní licence, dříve nazývaná jako „*povolení působit jako banka*“,³⁴ má charakter veřejnoprávního povolení³⁵ k výkonu tam uvedených bankovních činností, které vždy na dobu neurčitou³⁶ uděluje ČNB.³⁷ Je to právě udělením bankovní licence, kdy se daný subjekt stává bankou.³⁸

Banka přitom vždy „*musí vykonávat obě výše uvedené činnosti současně, [tedy] půjčovat si peníze od veřejnosti, aby je dále půjčil[a]*“.³⁹ Navázání zákonné definice právě na tyto činnosti je zřejmé; je to právě přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů, na kterých je založena „*tradiční základní hospodářská funkce bank [...] v zásadě ve všech jurisdikcích*“.⁴⁰ Zároveň se dá konstatovat, že přijímání vkladů od veřejnosti je podstatnějším prvkem definice, když poskytovat úvěry lze i bez bankovní licence.⁴¹

²⁹ Ibid. s. 223.

³⁰ MEJSTŘÍK, M. a kol. *Základní principy bankovníctví: Basic principles of banking*. Praha: Karolinum, 2008, s. 56. ISBN 978-80-246-1500-4.

³¹ REVENDA, Z. a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Sedmé přepracované vydání. Jesenice: Ekopress, 2023, s. 77-78. ISBN 978-80-87865-84-2.

³² Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

³³ § 1 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ SMUTNÝ, A. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. 2. vydání. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 123. ISBN 978-80-7400-764-4.

³⁵ Ibid.

³⁶ § 6 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ Ibid. § 4 odst. 2.

³⁸ SMUTNÝ, A. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. 2. vydání. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 24-25. ISBN 978-80-7400-764-4.

³⁹ JUROŠKOVÁ, Lenka. *Bankovní regulace a dohled*. Studie. Praha: Auditorium, 2012, s. 15. ISBN 978-80-87284-26-1.

⁴⁰ SMUTNÝ, A. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. 2. vydání. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 35. ISBN 978-80-7400-764-4.

⁴¹ Ibid.

Nad rámec těchto základních činností může banka vykonávat celou řadu dalších činností, pokud jí byl jejich výkon povolen v udělené licenci;⁴² jedná se například o investování do cenných papírů na vlastní účet,⁴³ platební služby a vydávání elektronických peněz,⁴⁴ či vydávání a správu platebních prostředků.⁴⁵ V současné době je standardem, že banky vykonávají téměř všechny z dalších činností, které jim zákon umožňuje vykonávat.⁴⁶

Pro úplnost se hodí dodat, že základní i další bankovní činnosti mohou na území České republiky vykonávat i zahraniční banky, a to prostřednictvím své pobočky; zákon v takovém případě používá pojem pobočka zahraniční banky.⁴⁷ Nadto je podle zákona rovněž možné, aby zahraniční banka provozovala zákonem jmenované činnosti⁴⁸ i bez založení pobočky, a to na základě principu jednotné licence.⁴⁹

1.4 Současná skladba bankovního sektoru v České republice

V České republice v současnosti působí celkem 43 bank. Rozložení bankovního sektoru podle velikosti bank přitom uvádí tabulka č. 1 níže.

Banky a pobočky zahraničních bank	Počet
Velké banky	4
Střední banky	6
Malé banky	6
Stavební spořitelny	5
Pobočky zahraničních bank	22
Celkový počet	43

⁴² § 1 odst. 3 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ Ibid. písm. a).

⁴⁴ Ibid. písm. c).

⁴⁵ Ibid. písm. d).

⁴⁶ ČNB. Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://jerrs.cnb.cz/apljerrsdat/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz.

Např. UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. vykonává všechny činnosti jmenované v § 1 odst. 3 (s výjimkou písm. o)) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. Obdobně je tomu i v případě ostatních bank.

⁴⁷ § 1 odst. 6 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ Ibid. § 5d.

⁴⁹ Ibid. § 5a odst. 1 a § 5c odst. 2.

Tab. Č. 1

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČNB (dostupné zde: <https://jerrs.cnb.cz/apljerrsdad/>), data platná ke dni 6. listopadu 2024.

Z uvedených dat je patrné, že nejpočetněji jsou na českém bankovním trhu zastoupeny pobočky zahraničních bank. Nic to však nemění na faktu, že „výrazné dominantní postavení“ zde zaujímají čtyři velké banky,⁵⁰ tedy Česká spořitelna, Československá obchodní banka, Komerční banka, a UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia.⁵¹ V této souvislosti se hovoří až o oligopolní struktuře českého bankovního sektoru,⁵² tedy situaci, kdy malý počet velkých bank ovládá většinu trhu.⁵³ Nejde přitom nutně o negativní jev; struktura bankovního sektoru se sklonem k oligopolizaci je totiž z velké části výsledkem přísné regulace a striktních vstupních podmínek na trh, a v tržních ekonomikách je dnes již spíše standardem.⁵⁴ Dle Revendy je třeba dominanci velkých bank chápat jako jakousi „daň“ za „ochran[u] bankovního systému před nežádoucími subjekty“.⁵⁵

Strukturu bankovního sektoru lze zkoumat také optikou přítomnosti tzv. systémově významných finančních institucí (zkracováno jako SIFI z anglického termínu *Systemically Important Financial Institution*),⁵⁶ kterými jsou i v České republice především banky. Jde o finanční instituce takového významu, že jejich potenciální existenční problémy by mohly ohrozit stabilitu celého finančního systému, a to v lokálním, nebo dokonce globálním měřítku.⁵⁷ Takové finanční instituce se často označují jako „*too big to fail*“ nebo „*too connected to fail*“, a jejich záchrana se zpravidla realizuje „za každou cenu“ s cílem zabránit narušení stability finančního systému.⁵⁸

⁵⁰ ZRŮST, Lukáš. *Selhání subjektů finančního trhu*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2019, str. 25. ISBN 978-80-7598-511-8.

⁵¹ Vzhledem k tomu, že banka je vždy akciovou společností (jak je pojednáno v části 1.2 výše), práce pro zjednodušení textu při uvádění obchodních firem bank neuvádí příslušný dodatek.

⁵² Např. REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovnictví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s. 375. ISBN 978-80-7261-230-7.

⁵³ Česká bankovní asociace. Slovník pojmů (heslo „oligopol“). In Cbaonline.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/oligopol>.

⁵⁴ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovnictví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s. 375. ISBN 978-80-7261-230-7.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 210. ISBN 978-80-7552-935-0.

⁵⁷ Ibid. s. 210-211.

⁵⁸ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovnictví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s. 264. ISBN 978-80-7261-230-7.; KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 211. ISBN 978-80-7552-935-0.

Za Českou republiku ČNB alespoň jednou ročně sestavuje seznam tzv. jiných systémově významných institucí (dále jen „**J-SVI**“); činí tak na základě evropského práva v souladu s obecnými pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví (dále jen „**EBA**“).⁵⁹ O zařazení finanční instituce na seznam J-SVI rozhoduje její posouzení ČNB dle čtyř kritérií; vedle velikosti finanční instituce ČNB posoudí její význam pro hospodářství České republiky nebo EU, význam přeshraničních činností instituce, nebo její propojenost (či propojenost její skupiny) s finančním systémem.⁶⁰ Finanční instituce zařazené na seznam J-SVI pak mají některé zvláštní povinnosti, zejména jde o dodatečné kapitálové požadavky.⁶¹

Pro rok 2024 je seznam J-SVI následující:

J-SVI	Celkové skóre v %
Československá obchodní banka	22,5
Komerční banka	17,6
Česká spořitelna	15,9
UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia	12,2
Raiffeisenbank	6,6
PPF Financial Holdings	5,4

Tab. Č. 2

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČNB (dostupné zde: <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/>).

Jak patrně, pět ze šesti J-SVI tvoří banky. Nepřekvapivě jsou zde všechny čtyři velké banky, k nimž se dále přidává Raiffeisenbank, kterou ČNB klasifikuje jako banku střední (dle

⁵⁹ Čl. 131 odst. 3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 (přepřacované znění); ČNB. Seznam jiných systémově významných institucí. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/makroobezretnostni-politika/seznam-jinych-systemove-vyznamnych-instituci/>.

⁶⁰ Čl. 131 odst. 3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 (přepřacované znění); EBA. Obecné pokyny týkající se kritérií pro stanovení podmínek použití čl. 131 odst. 3 směrnice 2013/36/EU (CRD) ve vztahu k posuzování jiných systémově významných institucí. In Eba.europa.eu [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1045622/23405eaf-6c14-4dd6-a6d6-0580bfc7fad7/EBA-GL-2014-10_CS_GL%20on%20O-siis.pdf, odst. 6.

⁶¹ ČNB. Seznam jiných systémově významných institucí. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/makroobezretnostni-politika/seznam-jinych-systemove-vyznamnych-instituci/>.

tabulky č. 1 výše). Rozbor procentuálního skóre každé z J-SVI zde není nezbytný, na základě uvedených dat je však možné učinit závěr, že pro stabilitu finančního systému ČNB považuje nejvíce ohrožující potenciální selhání Československé obchodní banky. Destabilizační efekt, byť v menším měřítku, by podle ČNB mohlo mít i ohrožení jmenované střední banky nebo společnosti, jejímiž dceřinými společnostmi jsou banky malé.⁶²

1.5 Dílčí závěr

Banky jako finanční instituce jsou dominantní součástí finančního systému,⁶³ které proto také podléhají přísné právní regulaci a dohledu ČNB. Ta dbá zároveň na to, aby byl celý finanční systém stabilní, a v případě potřeby uplatňuje vhodné stabilizační nástroje. V tomto ohledu ČNB rovněž sestavuje seznam J-SVI, tedy finančních institucí (zejména velkých bank), jejichž destabilizace „*by mohl[a] mít závažné nepříznivé dopady na finanční systém a celou ekonomiku*“.⁶⁴ Právě kvůli jejich systémové důležitosti J-SVI mají některé zvláštní právní povinnosti, či se na ně uplatňuje jiný režim, pokud jde o jejich selhání, jak ukáže následující kapitola. Zdaleka ne všechny banky jsou však zároveň J-SVI; v České republice v současnosti působí na čtyři desítky bank různých velikostí, byť největší podíl na trhu mají právě čtyři velké banky.

⁶² ČNB. Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://jerrs.cnb.cz/apljerrsdat/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz.

⁶³ ČNB. Strategie makrobezpečnostní politiky ČNB. 2024. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/financi-stabilita/.galleries/makrobezretnostni-politika/strategie_makrobezretnostni_politiky_cnb.pdf, s. 9.

⁶⁴ ČNB. Seznam jiných systémově významných institucí. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financi-stabilita/makrobezretnostni-politika/seznam-jinych-systemove-vyznamnych-instituci/>.

2. Řešení selhání banky

Cílem druhé kapitoly je čtenáře seznámit se dvěma rozdílnými způsoby řešení selhání banky. Jedním z možných způsobů je *řešení s ukončením činnosti banky*,⁶⁵ kdy je bance nejprve odňata bankovní licence, a následuje její likvidace, která často přechází v insolvenční. Při splnění zákonných podmínek se pak může uplatnit *řešení bez ukončení činnosti banky*. Tato kapitola oba způsoby řešení selhání blíže rozebere a představí metodiku ČNB, jíž se řídí, pokud k selhání banky dojde. Konečně si kapitola klade za cíl představit Garanční systém finančního trhu (dále jen „GSFT“), který má jako subjekt *sui generis* zejména při úpadku banky důležitou úlohu.

2.1 Selhání banky a způsoby jeho řešení

Byť bylo řečeno, že banky podléhají silné regulaci i přísnému dohledu ČNB, z různých důvodů vnitřní povahy (např. manažerské selhání) i povahy vnější (např. zásah veřejné moci, či run na banku) může dojít k selhání banky.⁶⁶ Selhání je zde pojímáno širěji než úpadek ve smyslu insolvenčního práva, nejedná se proto o zaměnitelné pojmy; Vojtek upozorňuje na termín „*předinsolvence*“, který by se v souvislosti se selháním dal použít.⁶⁷ Legální definice selhání se nachází v ustanovení § 4 zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (dále jen „ZOPRK“), podle nějž jde o situaci, kdy banka splňuje alespoň jednu z níže uvedených podmínek:

- a) splňuje podmínky pro odnětí licence,
- b) je v situaci, kdy výše jejích závazků převyšuje hodnotu jejího majetku,
- c) není schopna splnit své splatné dluhy,
- d) je ve stavu, kdy vyžaduje poskytnutí veřejné podpory (s výhradou určitých výjimek),
nebo

⁶⁵ Pojmy „řešení s ukončením činnosti banky“ a „řešení bez ukončení činnosti banky“ používá ve své publikaci Zrůst. Tato práce vedle těchto pojmenování užívá také pojmy „likvidační řešení selhání banky“ a „nelikvidační řešení selhání banky“, jelikož to vyplývá z jejich podstaty. ZRŮST, Lukáš. *Selhání subjektů finančního trhu*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2019, str. 130 a násl. ISBN 978-80-7598-511-8.

⁶⁶ VOJTEK, Radek. *Bail-in a ochrana vlastnického práva*. Právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2021, s. 62-63. ISBN 978-80-7400-813-9.

⁶⁷ Ibid. s. 64.

- e) lze důvodně předpokládat, že dojde ke splnění alespoň jedné z podmínek podle písmen a) až c) jmenovaných výše (postačí tedy i pravděpodobné selhání).⁶⁸

Pokud k výše vymezenému selhání banky dojde, je třeba zvolit jeden ze dvou způsobů jeho řešení – s ukončením, anebo bez ukončení činnosti banky. *Řešení s ukončením činnosti banky* spočívá v odebrání její bankovní licence ze strany ČNB, načež navazuje likvidace nebo insolvenční řízení (či insolvenční řízení bezprostředně navazuje na likvidaci). Naopak *řešení bez ukončení činnosti banky* znamená použití tzv. nástrojů pro řešení krize, které umožní bance nadále vykonávat její činnost.⁶⁹ ČNB způsob řešení nevolí libovolně; podle vysvětlujícího stanoviska ČNB musí vždy být „nejdříve zvážena možnost jejího řešení formou likvidace, případně insolvence, a to před použitím samotných nástrojů pro řešení krize“.⁷⁰ Pouze pokud je použití nástrojů pro řešení krize ve veřejném zájmu ve smyslu ZOPRK a likvidační způsob řešení by v daném případě nepostačoval, může ČNB přistoupit k použití řešení bez ukončení činnosti banky.⁷¹ Oba způsoby budou nyní podrobně vysvětleny.

2.2 Řešení selhání s ukončením činnosti banky

Primárním způsobem řešení selhání banky je dle ČNB vždy likvidace, případně insolvence, selhávající banky.⁷² Tomu však předchází odnětí bankovní licence takové banky,⁷³ když v takové situaci bude současně naplněn některý z důvodů pro odnětí této licence podle zákona o bankách.⁷⁴

2.2.1 Odnětí bankovní licence

Zákon o bankách stanoví, v jakých případech je ČNB k odnětí licence oprávněna, a kdy je naopak povinna licenci odejmout.⁷⁵ ČNB tak bankovní licenci *může* odejmout, například

⁶⁸ § 4 odst. 1 a 2 zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁹ ČNB. Tvorba plánů pro řešení krize. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/reseni-krize-na-ft/tvorba-planu-pro-reseni-krize/>.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid.

⁷³ SMUTNÝ, A. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. 2. vydání. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 675. ISBN 978-80-7400-764-4.

⁷⁴ § 34 odst. 1, 2 a 3 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ Ibid.

pokud banka již není schopna plnit své závazky vůči věřitelům;⁷⁶ avšak licenci odejmout *musí* právě například v případě úpadku banky.⁷⁷ Odnětí licence ze strany ČNB doktrína často popisuje jako odnětí sankční,⁷⁸ nicméně jak, dle autorky správně, komentuje Smutný, odnětí licence „*má [spíše] povahu ochranného opatření ve vztahu k zájmům chráněným [...] dohledem ČNB*“.⁷⁹ Nejvyšší správní soud rovněž shledává, že odnětí bankovní licence je třeba chápat jako ochranný či stabilizační nástroj (nikoli jako sankci pro danou banku) právě proto, že zde „*existuje silný veřejný zájem na tom, aby na [...] trhu působily pouze takové subjekty, které důsledně a poctivě dodržují pravidla pro tento trh stanovená*“.⁸⁰

Bankovní licenci ČNB odnímá rozhodnutím, které je vždy výsledkem správního řízení vedeného proti dotčené bance před ČNB jakožto správním orgánem.⁸¹ Proti rozhodnutí ČNB lze podat rozklad, o němž rozhoduje bankovní rada ČNB.⁸² Následně se dotčená banka může bránit i ve správním soudnictví standardním způsobem dle soudního řádu správního.⁸³

2.2.2 Likvidace banky

Odnětím bankovní licence, tedy dnem nabytí právní moci rozhodnutí o odnětí licence,⁸⁴ banka přestává být bankou v plnohodnotném smyslu zákona o bankách;⁸⁵ dotčená právnická osoba již nesmí vykonávat základní ani další bankovní činnosti, a oprávněna je k výkonu pouze takových činností, které jsou nezbytné k vypořádání jejich pohledávek a dluhů.⁸⁶ Do vypořádání jejich pohledávek a dluhů však zákon danou právnickou osobu za banku nadále považuje.⁸⁷ Jak vysvětluje Rýdl, účelem této právní fikce je zajistit, „*aby byl nad bývalou bankou po odnětí licence ještě vykonáván ze strany ČNB dohled do úplného vypořádání jejich*

⁷⁶ Ibid. § 34 odst. 2 písm. f).

⁷⁷ Ibid. § 34 odst. 1.

⁷⁸ Např. KURKA, René a PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 34. ISBN 978-80-7400-277-9.; ZRŮST, Lukáš. *Selhání subjektů finančního trhu*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 149. ISBN 978-80-7598-511-8.

⁷⁹ SMUTNÝ, A. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. 2. vydání. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 646-647. ISBN 978-80-7400-764-4.

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. února 2019, č. j. NSS 2 Afs 304/2018-411.

⁸¹ § 41 odst. 2 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

⁸² Ibid. § 41 odst. 1.

⁸³ § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁴ § 35 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁵ Ibid. § 1 odst. 1 a 3.

⁸⁶ Ibid. § 35 odst. 1.

⁸⁷ Ibid.

*pohledávek a závazků [...], a mohly tak být nadále tímto způsobem chráněny zájmy stability bankovního systému i [...] klientů banky“.*⁸⁸

Smutný proto uvádí, že už odnětím bankovní licence vstupuje banka do likvidace *de facto*, tedy do faktické likvidace, jelikož její právní postavení, kdy může vykonávat jen činnosti k vypořádání svých pohledávek a dluhů, odpovídá právnímu postavení při likvidaci dle obecné úpravy občanského zákoníku⁸⁹ (dále jen „OZ“).⁹⁰ Do likvidace *de iure* však banka vstupuje až rozhodnutím soudu o jejím zrušení s likvidací,⁹¹ a to výhradně na základě návrhu ČNB.⁹² ČNB návrh na zrušení banky po odnětí licence podat musí, není ale vyloučeno, aby místo něj podala insolvenční návrh.⁹³ Současně ČNB podává i návrh na jmenování likvidátora.⁹⁴ Soud následně vydá rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací a jmenování likvidátora ve lhůtě 24 hodin od obdržení návrhu; právní moc nastává již vyvěšením rozhodnutí.⁹⁵

Likvidace poté probíhá standardním postupem dle obecné právní úpravy OZ s tím, že jmenovaný likvidátor má i některé zvláštní povinnosti dle zákona o bankách.⁹⁶ Likvidátor má tak povinnost nechat bez zbytečného odkladu zapsat vstup do likvidace do obchodního rejstříku; bývalá banka pak po dobu likvidace užívá svůj název s dodatkem „v likvidaci“.⁹⁷ Likvidátor svým jmenováním nabývá působnosti statutárního orgánu⁹⁸ a jeho povinností je naplnit cíle likvidace, tedy vypořádat majetek zrušené právnické osoby, vyrovnat dluhy věřitelům a dle zákona naložit s čistým majetkovým zůstatkem, který z likvidace vyplyne.⁹⁹ Všechny tyto povinnosti likvidátor plní s péčí řádného hospodáře.¹⁰⁰

⁸⁸ LIŠKA, P. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. Komentáře Wolters Kluwer. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 407. ISBN 978-80-7552-385-3.

⁸⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁰ SMUTNÝ, A. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. 2. vydání. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 667. ISBN 978-80-7400-764-4.; § 187 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹¹ SMUTNÝ, A. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. 2. vydání. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 677. ISBN 978-80-7400-764-4.

⁹² § 36 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

⁹³ SMUTNÝ, A. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. 2. vydání. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 676-677. ISBN 978-80-7400-764-4.

⁹⁴ § 36 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁵ Ibid. § 36 odst. 2.

⁹⁶ Např. dle § 36 odst. 5 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁷ § 187 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁸ Ibid. § 193.

⁹⁹ Ibid. § 187 odst. 1.

¹⁰⁰ Ibid. § 193 ve spojení s § 159.

Dodejme, že na osobu likvidátora jsou kladeny obecné požadavky dle občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích,¹⁰¹ kdy se zároveň uplatní omezení vyplývající ze zákona o bankách (likvidátor tak zejména nesmí mít zvláštní vztah k bance).¹⁰² Jak upozorňuje Zrůst, přestože zákon o bankách nestanoví k požadované odbornosti likvidátora banky ničeho, je ustálenou praxí ČNB ke jmenování navrhopvat likvidátory z řad insolvenčních správců se zvláštním povolením,¹⁰³ které v současnosti čítají pouhých 33 osob.¹⁰⁴ Tuto praxi ČNB lze nepochybně označit za správnou, kdy zajišťuje nejen to, že likvidátorem banky je jmenována osoba s patřičnou odborností,¹⁰⁵ ale také kontinuitu vzhledem k případnému insolvenčnímu řízení, kdy insolvenční zákon¹⁰⁶ (dále jen „IZ“) výslovně počítá s tím, že likvidátor banky bude ustanoven jejím insolvenčním správcem právě za podmínky, že jde o insolvenčního správce se zvláštním povolením.¹⁰⁷

Konečně platí, že pokud likvidátor v průběhu likvidace zjistí, že je daná banka v úpadku, je jeho povinností podat bez zbytečného odkladu insolvenční návrh;¹⁰⁸ dále se tak pokračuje v režimu insolvenčního řízení, které bude nyní blíže rozebráno.

2.2.3 Insolvence banky

Pokud je banka v úpadku ve smyslu § 3 IZ, a tedy nelze plně vypořádat její pohledávky a dluhy v likvidaci, je nutné přistoupit k insolvenčnímu řízení. Základním východiskem je ustanovení § 6 odst. 2 IZ, podle něž se tento zákon nepoužije na finanční instituci, která je nositelem licence, přičemž finanční institucí se rozumí i banka.¹⁰⁹ K zahájení insolvenčního řízení proto může dojít až po odnětí bankovní licence¹¹⁰ způsobem, který byl výše popsán. K tomu Moravec

¹⁰¹ § 189 odst. 1 ve spojení s § 152 a § 153 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.; § 46 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰² § 36 odst. 3 ve spojení s § 19 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰³ ZRŮST, Lukáš. *Selhání subjektů finančního trhu*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 167. ISBN 978-80-7598-511-8.

¹⁰⁴ Insolvenční rejstřík. Seznam insolvenčních správců. In Isir.justice.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/InsSpravci/public/seznamAction.do>.

¹⁰⁵ ZRŮST, Lukáš. *Selhání subjektů finančního trhu*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 167. ISBN 978-80-7598-511-8.

¹⁰⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁷ Ibid. § 372 odst. 1; ZRŮST, Lukáš. *Selhání subjektů finančního trhu*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 168. ISBN 978-80-7598-511-8.

¹⁰⁸ § 200 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů; § 98 odst. 1 a 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁹ § 6 odst. 2 ve spojení s § 2 písm. k) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁰ KURKA, René a PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 154. ISBN 978-80-7400-277-9.

poznává, že „řešení případné insolvence [finančních institucí s licenci] zůstává v režii příslušných dozorových [a] dohledových orgánů“,¹¹¹ čímž má na mysli postup ČNB dle ZOPRK, o kterém bude ještě pojednáno níže.

Při úpadku banky je k podání insolvenčního návrhu příslušná ČNB,¹¹² čímž je zajištěna kontinuita při řešení selhání banky, když je to právě ČNB, kdo bance nejdříve odjímá licenci.¹¹³ Jak ale uvádí Rahm a Vojtek, v praxi nejčastěji insolvenční návrh podává likvidátor jmenovaný na návrh ČNB, což je v souladu s předmětným speciálním ustanovením o příslušnosti ČNB, které pouze rozšiřuje seznam osob oprávněných podat insolvenční návrh dle obecných ustanovení.¹¹⁴

V insolvenčním řízení banky se jinak uplatní zvláštní ustanovení IZ, která upravují řešení úpadku finančních institucí.¹¹⁵ Existence speciální úpravy na míru finančním institucím v úpadku je dána „zejména [jejich] specifickým druhem podnikání, se kterým souvisí [především] vysoký počet věřitelů, výrazná informační asymetrie a obecně i fragilita odvětví, která je spjata s požadavkem na velkou míru důvěry veřejnosti“.¹¹⁶ Dle IZ se dá úpadek banky navíc řešit výhradně konkursem,¹¹⁷ jelikož vzhledem k odebrání licence ani jiného než likvidačního způsobu řešení úpadku nelze využít.¹¹⁸

V důsledku existence zvláštní úpravy má insolvenční řízení banky oproti standardnímu insolvenčnímu řízení řadu specifíků, která z většiny vycházejí z evropského práva.¹¹⁹ Vybrané aspekty speciální úpravy insolvenčního řízení banky budou blíže popsány ve čtvrté kapitole této práce; jedná se zejména o automatické přihlášení pohledávek věřitelů vyplývajících

¹¹¹ MORAVEC, T. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C.H. Beck, 2021, s. 1282. ISBN 978-80-7400-849-8.

¹¹² § 368 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹³ SPRINZ, P. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 1. vydání (4. aktualizace). Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-753-8., k § 368, bod 1.

¹¹⁴ Ibid. k § 368, bod 2.

¹¹⁵ § 367 a násl. zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁶ SPRINZ, P. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 1. vydání (4. aktualizace). Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-753-8., k § 367, bod 2.

¹¹⁷ § 368 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁸ SPRINZ, P. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 1. vydání (4. aktualizace). Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-753-8., k § 368, bod 6.

¹¹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014 (přepřacované znění).

z účetnictví banky,¹²⁰ zvláštní pořadí některých pohledávek,¹²¹ pravidelnou informační povinnost insolvenčního správce,¹²² a některé další.

2.3 Řešení selhání bez ukončení činnosti banky

Alternativním způsobem řešení selhání banky je použití nástrojů pro řešení krize; tento způsob bývá označován jako tzv. *bail-in*.¹²³ Soubor nástrojů pro řešení krize byl vytvořen na úrovni EU směrnicí BRRD (z anglického názvu *Bank Recovery and Resolution Directive*),¹²⁴ a to především v reakci na finanční krizi z let 2007-2009, která poukázala na chybějící paletu „vhodných nástrojů, s jejichž pomocí by bylo možné účinně zacházet s nezdravými úvěrovými institucemi a investičními podniky [...] nebo institucemi v selhání“,¹²⁵ ne však nutně v úpadku. Cílem BRRD tak bylo takové nástroje vytvořit a pomocí nich zajistit, že selhání dané úvěrové instituce (tedy i banky) půjde k tíži jejích akcionářů a věřitelů, nikoliv daňových poplatníků.¹²⁶ Harmonizace těchto postupů napříč členskými státy se pak jevila jako žádoucí kvůli velké provázanosti finančních trhů členských států.¹²⁷

Do českého právního řádu byla BRRD implementována prostřednictvím ZOPRK. Jak vysvětluje důvodová zpráva k tomuto zákonu, jeho cílem je v souladu s BRRD „stanovit komplexní právní rámec úpravy prevence, včasného zásahu a samotného řešení selhání vymezených povinných osob“,¹²⁸ včetně bank.¹²⁹

Orgánem příslušným k řešení krize je podle ZOPRK ČNB,¹³⁰ která tuto působnost vykonává odděleně od svých ostatních činností,¹³¹ tedy činností dohledu a pravomocí centrální

¹²⁰ § 373 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

¹²¹ Ibid. § 374.

¹²² Ibid. § 371.

¹²³ VOJTEK, Radek. *Bail-in a ochrana vlastnického práva*. Právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2021, předmluva. ISBN 978-80-7400-813-9.

¹²⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014 (přepřacované znění).

¹²⁵ Ibid. bod 1 preambule.

¹²⁶ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

¹²⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014 (přepřacované znění). bod 3 preambule.

¹²⁸ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

¹²⁹ § 3 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁰ § 5 odst. 1 zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

¹³¹ Ibid. § 6 odst. 1.

banky.¹³² Jakožto orgán příslušný k řešení krize má ČNB dle ZOPRK k dispozici celou řadu nástrojů k řešení selhání banky (tzv. nástroje resoluce).¹³³ Těmito nástroji je například odpis a konverze kapitálových nástrojů a vnitroskupinových způsobilých závazků,¹³⁴ přechod činnosti povinné osoby na překlenovací instituci,¹³⁵ či odpis nebo konverze odepisovatelných závazků.¹³⁶ Řešením *ultima ratio* při nedostatečnosti žádného z dostupných nástrojů je využití tzv. vládních stabilizačních nástrojů,¹³⁷ kterými jsou veřejná kapitálová podpora a přechod nástrojů účasti na povinné osobě na stát.¹³⁸

Klíčové přitom je, že k použití nástrojů k řešení krize je zapotřebí existence veřejného zájmu ve smyslu ustanovení § 80 ZOPRK.¹³⁹ Zákon zde stanoví, že řešení krize je ve veřejném zájmu, pokud je likvidační způsob řešení nedostatečný¹⁴⁰ a zároveň je uplatnění některého z opatření k řešení krize nezbytné a přiměřené k dosažení jednoho nebo vícera z následujících účelů řešení krize:¹⁴¹

- a) zajištění pokračování zásadních činností banky,
- b) ochrana finanční stability,
- c) minimalizace potřeby veřejné podpory, a
- d) ochrana vkladatelů, klientů a zákazníkům.¹⁴²

V případě naplnění těchto dvou kritérií veřejného zájmu může ČBN uplatnit nástroje řešení krize, naopak při absenci veřejného zájmu je selhání nutné řešit běžnou likvidací či

¹³² Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

¹³³ VOJTEK, Radek. *Bail-in a ochrana vlastnického práva*. Právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2021, s. 98. ISBN 978-80-7400-813-9.

¹³⁴ § 59-74 zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁵ Ibid. § 102-112.

¹³⁶ Ibid. § 120-156.

¹³⁷ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

¹³⁸ § 157 zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁹ Ibid. § 78 odst. 1 písm. c).

¹⁴⁰ § 80 zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně stanoví, že „případná likvidace povinné osoby nebo řešení jejího úpadku v insolvenčním řízení by nevedly k dosažení uvedených účelů řešení krize v téže míře“, jako při použití nástrojů dle tohoto zákona.

¹⁴¹ § 80 zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴² Ibid. § 75 odst. 1, parafrázováno dle důvodové zprávy k návrhu zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

insolvenční.¹⁴³ Posouzení veřejného zájmu bude vždy záviset na okolnostech daného případu,¹⁴⁴ lze nicméně říci, že z pohledu ochrany finanční stability platí, že čím systémově významnější banka je (tím spíše je-li přímo zařazena na seznam J-SVI), tím spíše bude ve veřejném zájmu řešit její selhání nelikvidačním způsobem pomocí nástrojů k řešení krize. Uvedené ČNB potvrdila v rozhodnutí o odnětí licence Sberbank,¹⁴⁵ které bude níže podrobněji diskutováno v kapitole 3.3.4 této práce.

Vojtek proto správně shrnuje, že „do *gesce resolučního orgánu* spadá řešení selhání [...] *typicky bank velkých, propojených či významných ... [pro] finanční systém České republiky, jiného členského státu či EU jako celku [...]; naopak do gesce soudní* spadá řešení selhání *typicky bank malých, nepropojených či [systémově] nevýznamných*“.¹⁴⁶ Volba řešení selhání v konkrétním případě bude ale vždy záviset na komplexním posouzení všech faktorů veřejného zájmu ze strany ČNB.

2.4 Garanční systém finančního trhu

Při selhání banky hraje důležitou roli GSFT,¹⁴⁷ který lze definovat jako „*instituc[i] pro zajištění, správu a použití finančních prostředků určených pro zabezpečení a udržení stability finančního trhu*“.¹⁴⁸ Jde o subjekt *sui generis*, který má právní osobnost,¹⁴⁹ a který spravuje jmění dvou fondů bez právní osobnosti, tedy Fondu pojištění vkladů a Fondu pro řešení krize.¹⁵⁰

Prostřednictvím Fondu pojištění vkladů plní GSFT tzv. sanační funkci.¹⁵¹ To znamená, že GSFT oprávněným osobám poskytne zákonem stanovenou náhradu¹⁵² v případě, že ČNB

¹⁴³ ČNB. Tvorba plánů pro řešení krize. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/reseni-krize-na-ft/tvorba-planu-pro-reseni-krize/>.

¹⁴⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

¹⁴⁵ Rozhodnutí České národní banky ze dne 14. dubna 2022, č. j. 2022/38793/570. odst. 75.

¹⁴⁶ VOJTEK, Radek. *Bail-in a ochrana vlastnického práva*. Právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2021, s. 126. ISBN 978-80-7400-813-9.

¹⁴⁷ § 198 a násl. zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁸ ZRŮST, Lukáš. *Selhání subjektů finančního trhu*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 87. ISBN 978-80-7598-511-8.

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ § 198 odst. 2 a 4 zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵¹ ZRŮST, Lukáš. *Selhání subjektů finančního trhu*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 87. ISBN 978-80-7598-511-8.

¹⁵² Základní náhrada se podle § 41e odst. 2 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, poskytuje pouze do výše odpovídající 100 tisíc EUR pro jednu oprávněnou osobu u jedné banky.

písemně oznámí GSFT neschopnost určité banky dostát svým závazkům vůči těmto oprávněným osobám, nebo pokud soud vydá rozhodnutí o úpadku banky, jehož důsledkem je pozastavení práva vkladatelů nakládat s jejich vklady.¹⁵³ Naopak tzv. preventivní funkci GSFT plní prostřednictvím Fondu pro řešení krize.¹⁵⁴ Tak v případě, že je ohrožena stabilita některé finanční instituce, může ČNB rozhodnout o použití finančních prostředků z tohoto fondu, aby došlo k odvrácení nutnosti ukončení existence této finanční instituce.¹⁵⁵ GSFT tak může figurovat v rámci obou výše diskutovaných řešení selhání banky.

Do obou fondů GSFT povinně přispívají určené finanční instituce. Příspěvky do Fondu pojištění vkladů se týkají úvěrových institucí, tedy bank, poboček zahraničních bank a družstevních záložen, kdy se výše příspěvku řídí výší krytých pohledávek a celkovým rizikovým profilem dané instituce.¹⁵⁶ ČNB na základě evropského práva a pokynů EBA vždy jednou ročně vydá rozhodnutí o výši příspěvků.¹⁵⁷ Příspěvky institucí do Fondu pro řešení krize ČNB rovněž stanoví jednou ročně na základě evropského práva, kdy zároveň určí souhrnnou částku, které musí být příspěvky dosaženo.¹⁵⁸

2.5 Dílčí závěr

Selhání banky v závislosti na zvolený způsob řešení může, ale také nemusí, vést k ukončení její činnosti. Likvidační způsob řešení probíhá formou likvidace či insolvence po odnětí bankovní licence, zatímco nelikvidační způsob řešení spočívá v uplatnění některého z nástrojů resoluce. Rozhodnutí o způsobu je zásadně v gesci ČNB, která na základě zákona a své metodiky za primární způsob řešení považuje ten likvidační. Pouze pokud by takový způsob v daném případě nepostačoval, zejména byla-li by ohrožena stabilita finančního systému, bude

¹⁵³ § 41d odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů; ČNB. Jak jsou pojištěny vklady u bank a družstevních záložen v ČR. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Jak-jsou-pojisteny-vklady-u-bank-a-druzstevnich-zalozen-v-CR/>.

¹⁵⁴ ZRŮST, Lukáš. *Selhání subjektů finančního trhu*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 87. ISBN 978-80-7598-511-8.

¹⁵⁵ Česká bankovní asociace. Slovník pojmů (heslo „Fond pro řešení krize“). In Cbaonline.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/fond-pro-reseni-krize>.

¹⁵⁶ ČNB. Příspěvky do Fondu pojištění vkladů Garančního systému finančního trhu. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/legislativa/.galleries/obezretne_podnikani/2024_US_DGS_Pristup_cs.pdf.

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ ČNB. Výše celkového ročního příspěvku. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/reseni-krize-na-ft/prispevek-do-mechanismu-pro-financovani-reseni-krize/vyse-celkoveho-rocnio-prispevku/>.

ve veřejném zájmu použít nelikvidační způsob řešení selhání dle režimu ZOPRK. Zde se však nadále pohybujeme pouze v teoretické rovině, jelikož nástroje k řešení krize podle ZOPRK nebyly od účinnosti tohoto zákona¹⁵⁹ dosud využity.¹⁶⁰ Výjimečnost použití těchto nástrojů potvrzuje i případ Sberbank, ve kterém ČNB návrhy na aplikaci ZOPRK pro chybějící systémovou významnost banky odmítla, jak bude ukázáno v následující kapitole.

¹⁵⁹ Tedy od 1. ledna 2016, dle § 256 zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁰ Tato informace je dostupná na webových stránkách ČNB (<https://www.cnb.cz/cs/reseni-krize-na-ft/informace-o-pouziti-nastroju-pro-reseni-krize-dle-176-odst.-1-zoprk/>), a dne 8. srpna 2024 byla rovněž ověřena dotazem podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

3. Případ Sberbank – od prosperující banky po zrušení s likvidací

Předmětem třetí kapitoly je již samotný případ Sberbank. Cílem je vyložit a analyzovat proces, během kterého se z malé prosperující banky stala společnost zrušená s likvidací. Čtenář bude nejprve seznámen se společností Sberbank a její vlastnickou strukturou, která jí byla osudnou. Dále bude popsána regulatorní reakce ČNB na hromadný odliv likvidity ze Sberbank, kdy hlavním krokem ČNB bylo odnětí bankovní licence Sberbank. Poslední část kapitoly tvoří rozbor procesu likvidace.

3.1 Charakteristika Sberbank

Společnost Sberbank CZ, a.s. působila na českém bankovním trhu od konce devadesátých let minulého století, nejdříve jako VB a.s., poté jako Volksbank a.s. a Volksbank CZ, a.s., a od roku 2013 již s užitím obchodní firmy Sberbank CZ, a.s. Jediným akcionářem banky byla vždy její mateřská společnost registrovaná v Rakousku; od roku 2012 jí byla Sberbank Europe AG, jejímž jediným akcionářem byla přímo Sberbank of Russia Public Joint Stock Company (dále jen „**Sberbank of Russia PJSC**“), společnost registrovaná v Rusku.¹⁶¹ Sberbank of Russia PJSC je největší komerční bankou v Rusku,¹⁶² a význačná je také tím, že 50% podíl v ní vlastní ruské ministerstvo financí,¹⁶³ čímž je tato banka přímo napojena na ruský stát. Právě na Sberbank of Russia PJSC byly v roce 2022 uvaleny mezinárodní sankce, jimiž se bude zabývat kapitola čtvrtá této práce. Pro přehlednost následuje vlastnická struktura Sberbank ke dni 24. února 2022.¹⁶⁴

¹⁶¹ Bloomberg. Sberbank of Russia PJSC. In Bloomberg.com [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.bloomberg.com/profile/company/SBERP*:RU.

¹⁶² ROSS, Sean. The 5 Biggest Russian Banks. 28. srpna 2024. In Investopedia.com [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/articles/investing/082015/6-biggest-russian-banks.asp>.

¹⁶³ KORSUNSKAYA, D., TÉTRAULT-FARBER, G. Russian finance ministry buys 50% of Sberbank from central bank. 10. dubna 2020. In Reuters.com [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/markets/russian-finance-ministry-buys-50-of-sberbank-from-central-bank-idUSL5N2BY0WO/>.

¹⁶⁴ Jedná se o den počátku ruské invaze na Ukrajinu, jak bude pojednáno v kapitole 3.2.

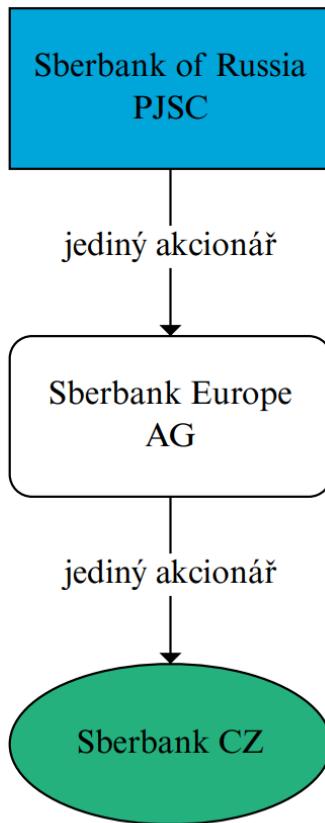

Schéma č. 1

Zdroj: vlastní zpracování dle přílohy č. 4 insolvenčního návrhu ze dne 29. července 2022 (dostupné zde: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>).

Sberbank byla v klíčovém roce 2022 dle klasifikace ČNB malou bankou¹⁶⁵ s více než 108 tisíci klienty¹⁶⁶ (včetně mnoha územních samosprávných celků)¹⁶⁷ a čistým ziskem 285 milionů Kč.¹⁶⁸ V porovnání dle stejných kritérií se Sberbank pohybovala v horní části spektra malých bank, kdy silnější pozici mezi malými bankami měla pouze jediná banka,¹⁶⁹ a to Air

¹⁶⁵ ČNB. Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://jerrs.cnb.cz/apljerrsdat/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz.

¹⁶⁶ Výroční zpráva Sberbank CZ., a.s. za rok 2021. s 5.

¹⁶⁷ KARASOVÁ, Jana. 180 českých obcí, pět krajů. Na účtech Sberbank zůstalo téměř šest miliard korun. 26. března 2022. In Irozhlas.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/sberbank-banka-obce-kraje-penize_2203260700_ako.

¹⁶⁸ Výroční zpráva Sberbank CZ., a.s. za rok 2021. s 4.

¹⁶⁹ Česká exportní banka, a.s., byla ze srovnání vyňata pro její specifickou činnost (tedy poskytování podpořeného financování), byť ji ČNB rovněž klasifikuje jako malou banku.

Bank a.s., s čistým ziskem přes 1,8 miliardy Kč a více než 986 tisíci klienty.¹⁷⁰ Lze tak bezpečně tvrdit, že Sberbank byla před odnětím bankovní licence velmi významnou malou bankou na českém trhu.

3.2 Skutkový stav případu

Pádu Sberbank předcházela rychlý sled událostí, které naplno odstartovaly dne 24. února 2022, kdy invazí Ruska na Ukrajinu započal ozbrojený konflikt mezi těmito státy.¹⁷¹ Již nějakou dobu před touto invazí,¹⁷² ale zejména bezprostředně poté, probíhal tzv. run na banku, tedy „náhl[ý] a hromadn[ý] výběr vkladů“ vkladateli,¹⁷³ jejichž motivací byla jak obava ze ztráty svých vkladů,¹⁷⁴ tak i morální odsudek invaze.¹⁷⁵ Jelikož komerční bankovníctví funguje na tzv. systému částečných rezerv, kdy má banka k dispozici jen určitou část likvidních prostředků přijatých ve formě vkladů,¹⁷⁶ došlo v důsledku hromadných výběrů k prudkému zhoršení likvidní situace Sberbank. Pokles likvidity byl tak výrazný, že Sberbank už 25. února 2022 uzavřela všechny své pobočky v České republice,¹⁷⁷ které až do svého pádu více neotevřela. Rychlost popsaného vývoje se dá do značné míry přičíst fenoménu sociálních sítí, které napomáhají instantnímu šíření informací, a internetovému bankovníctví umožňujícímu

¹⁷⁰ Konsolidovaná výroční zpráva Air Bank a.s. za rok 2021. s. 6 a 14.

¹⁷¹ BEAUMONT, P., JONES, S. Russia has invaded Ukraine: what we know so far. 24. února 2022. In Theguardian.com [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/24/russia-has-invaded-ukraine-what-we-know-so-far>.

¹⁷² V odst. 6 insolvenčním návrhu ze dne 29. července 2022 se konkrétně uvádí: „V únoru 2022 se v české společnosti začaly intenzivně šířit obavy z možného vojenského napadení Ukrajiny Ruskem a dopadů, které tento konflikt může přinést. V médiích se objevovaly zprávy, že pokud Rusko Ukrajinu napadne, mezinárodní společenství uvalí na Rusko přísné sankce. [...] Ještě před zahájením tohoto vojenského konfliktu klienti [Sberbank] (která je nepřímou dceřinou společností Sberbank Rusko) z opatrnosti a v obavách z dalšího vývoje vybrali v masivním rozsahu svá depozita z bankovních účtů, které [Sberbank] pro své klienty vedl[a].“

¹⁷³ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s. 401. ISBN 978-80-7261-230-7.

¹⁷⁴ KRÝŽOVÁ, S., ŠTUKOVÁ, K., Ruská Sberbank zavírá své pobočky. Kvůli bezpečnosti zaměstnanců. 25. února 2022. In Seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-ruske-sberbank-spadlo-internetove-bankovnictvi-klienti-od-ni-prchaji-190363>.

¹⁷⁵ PEŘINA, Luděk. Sberbank CZ, která má vazby na Rusko, ve 14:00 uzavřela své pobočky v ČR. 25. února 2022. In Ceskenoviny.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2167502>.

¹⁷⁶ VOJTEK, Radek. *Bail-in a ochrana vlastnického práva*. Právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2021, s. 3-6. ISBN 978-80-7400-813-9.

¹⁷⁷ Forbes Česko. Sberbank kvůli bezpečnosti uzavřela všechny pobočky v Česku. Lidé u ní ruší své účty. 25. února 2022. In Forbes.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://forbes.cz/u-pobocek-sberbank-se-tvori-fronty-cesi-banku-spojenou-s-ruskem-opousteji/>.

okamžitou manipulaci s vklady.¹⁷⁸ Spitler potvrzuje, že vlivem těchto dvou faktorů se runy na banky stávají rychlejšími a jejich důsledky závažnějšími.¹⁷⁹

Popsanou situaci paralelně dohledově řešila ČNB. Dne 25. února 2022 zaslala ČNB Sberbank dohledovou výzvu k předstiženému poskytování informací o činnostech banky, na základě které nemohla Sberbank vykonat vymezené transakce se Sberbank of Russia PJSC, aniž by o tom ČNB předem informovala, vyčkala stanoviska ČNB, a splnila další informační povinnosti.¹⁸⁰ Jak ČNB uvedla, dohledová výzva byla Sberbank doručena z důvodu „výrazn[ého] odliv[u] vkladů a rychle likvidních aktiv [Sberbank] a v důsledku toho prudk[ého] zvýšení[] míry ohrožení [její] stability a bezpečnosti, jakož i míry ohrožení zajištění pokračování [její] činnosti (going concern) a skokov[ého] zvýšení[] míry ohrožení návratnosti vkladů [jejích] vkladatelů“.¹⁸¹

Téhož dne, 25. února 2022, zaslala Sberbank ČNB dokument označený jako „Oznámení skutečností, které nasvědčují tomu, že povinná osoba selhává dle § 77 [ZOPRK]“ (dále jen „**první oznámení**“).¹⁸² Povinná osoba má skutečnosti nasvědčující selhání dle § 77 ZOPRK oznámit ČNB bez zbytečného odkladu; ČNB měla tuto povinnost za splněnou.¹⁸³ V rámci prvního oznámení Sberbank sdělila, že lze důvodně očekávat, že v následujících dnech přestane být schopna splácet, resp. splnit své splatné dluhy z důvodu „masivní[ch] výběr[ů] clientských depozit“.¹⁸⁴ Je pozoruhodné, jak bylo doloženo, že ze Sberbank bylo ve dnech 21. až 24. února 2022 vybráno přes 14 miliard Kč v depozitech (zhruba 20 % veškerých depozit banky), přičemž dalších 6 miliard Kč bylo v den oznámení zadáno v odchozích platbách.¹⁸⁵ Z uvedeného vyplývá, že run na banku tak započal ještě předtím, než došlo k samotné invazi.

¹⁷⁸ Kupříkladu již 24. února prostřednictvím sociální sítě X informoval hejtman Jihomoravského kraje, Jan Grolich, že jeho kraj „stahuje[...] peníze z účtů u Sberbank a ruší[...] je“ (dostupné [zde](#)). Na sociální síti LinkedIn zase zakladatel společnosti Partners uvedl, že jeho společnost okamžitě přestane služby Sberbank „využívat, doporučovat a zprostředkovávat“ (dostupné [zde](#)). Existují rovněž záznamy o tom, že se klienti k přesunu vkladů snažili hojně využít internetového bankovníctví (např. [zde](#)).

¹⁷⁹ SPITLER, Eric J. Yelling “Fire” in the Financial Theater: Bank Runs in the Social Media Age and the Threat to Financial Stability. North Carolina Banking Institute, Vol. 28, 2024. Dostupné z <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.is.cuni.cz/ghost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=751e842b-fbf3-4994-8c4e-6dc5bd1e9ca2%40redis>. s. 40.

¹⁸⁰ Rozhodnutí České národní banky ze dne 14. dubna 2022, č. j. 2022/38793/570. odst. 18 a 19.

¹⁸¹ Ibid. odst. 20.

¹⁸² Ibid. odst. 23.

¹⁸³ Ibid.

¹⁸⁴ Ibid. odst. 24.

¹⁸⁵ Ibid.

V oznámení Sberbank dále mimo jiné uvedla, že ve snaze odvrátit své selhání zavede od 25. února 2022 do odvolání určitá opatření, včetně zmiňovaného uzavření svých poboček, omezení veškerých karetních transakcí na částku 10 tisíc Kč, a úplného zastavení služeb internetového bankovníctví.¹⁸⁶ Konečně Sberbank uvedla i to, že „v tomto kontextu by byl společník připraven poskytnout další financování ve výši 250 [milionů] EUR“. Lze tedy tvrdit, že ještě 25. února 2022 se Sberbank jevilo jako možné, že její jediný akcionář, Sberbank Europe AG, pomůže vyřešit její náhlý pokles likvidity poskytnutím financování.

Den poté, 26. února 2022, bylo však již zřejmé, že k záchraně Sberbank ze strany jediného akcionáře nedojde. Toho dne Sberbank zaslala ČNB další oznámení (dále jen „**druhé oznámení**“), ve kterém rozšířila rozsah skutečností nasvědčující její selhání.¹⁸⁷ Především ale uvedla, že dne 26. února 2022 „ráno jsme se dozvěděli od vlastníka akcionáře banky prostřednictvím předsedy dozorčí rady banky, že banka neobdrží žádné další financování. Tento krok byl vlastník akcionáře banky nucen provést na pokyn ruského regulátora“.¹⁸⁸ Jinými slovy, Sberbank Europe AG nemohla české Sberbank poskytnout financování na základě pokynu ruského regulátora, tedy ruské centrální banky Bank of Russia, který tato učinila vůči Sberbank of Russia PJSC.

Ve druhém oznámení Sberbank rovněž sdělila, že vzhledem k situaci ještě posílí svá opatření ke snížení rizika selhání a ke zvýšení ochrany prostředků klientů banky, například blokadí debetních karet všem klientům.¹⁸⁹ Druhé oznámení zakončila Sberbank sdělením, že bez poskytnutí finančních prostředků jejím akcionářem nebude po zpracování čekajících odchozích plateb schopna plnit své peněžní závazky, a to už od 28. února 2022.¹⁹⁰

Dne 27. února 2022 bylo ČNB doručeno poslední oznámení Sberbank ve smyslu § 77 ZOPRK (dále jen „**třetí oznámení**“).¹⁹¹ Ve třetím oznámení Sberbank mimo jiné vyčíslila provedené i neprovedené platby, s tím, že žádné z neprovedených plateb ve výši 839 milionů Kč a 49 milionů EUR nebudou uskutečněny, když to by „vyčerpalo veškerou aktuálně volnou likviditu banky ... [která] by následně nemohla plnit žádné své funkce“.¹⁹² Současně Sberbank

¹⁸⁶ Ibid. odst. 25.

¹⁸⁷ Ibid. odst. 27.

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ Ibid. odst. 28.

¹⁹⁰ Ibid. odst. 30.

¹⁹¹ Ibid. odst. 32.

¹⁹² Ibid.

přijala další opatření, která měla zabránit její insolventnosti a ochránit vklady jejích klientů, včetně ponechání uzavírky poboček a zavedení limitu na veškeré odchozí platby ve výši 1 tisíc Kč.¹⁹³

3.3 Regulatorní postup ČNB

ČNB jakožto orgán dohledu po celou dobu horšící se likvidní situace Sberbank sledovala a činila příslušné úkony, které budou chronologicky popsány níže.

3.3.1 Zahájení správního řízení o odnětí bankovní licence; předběžné opatření

Průběžným vyhodnocováním výše popsaných skutečností ČNB seznala, že Sberbank již od 25. února 2022 nebyla schopna plnit své závazky vůči svým věřitelům, kdy nic nenasvědčovalo tomu, že by se daná situace měla změnit.¹⁹⁴ To u ČNB vyvolalo „*důvodné pochybnosti o způsobilosti [Sberbank] působit nadále jako subjekt s bankovní licencí*“.¹⁹⁵ Proto ČNB se Sberbank dne 28. února 2022 zahájila správní řízení o odnětí bankovní licence z důvodu neschopnosti banky plnit své závazky vůči věřitelům dle ustanovení § 34 odst. 2 písm. f) zákona o bankách.¹⁹⁶ Současně však ČNB vůči Sberbank vydala i předběžné opatření¹⁹⁷ za účelem ochrany veřejného zájmu a finančních prostředků klientů Sberbank.¹⁹⁸ V souladu s předběžným opatřením byla Sberbank povinna jednat tak, aby nedošlo ke zmenšení jejího majetku, ani ke zvýhodnění některých jejích věřitelů.¹⁹⁹

3.3.2 Oznámení Garančnímu systému finančního trhu

V souladu s ustanovením § 41d odst. 1 písm. a) zákona o bankách ČNB dne 28. února 2022 vydala *oznámení o neschopnosti banky dostát závazkům vůči oprávněným osobám za zákonných a smluvních podmínek*, které stejného dne zaslala GSFT.²⁰⁰ Uvedené datum je zásadní, jelikož se dle § 41d odst. 2 stejného zákona považuje za tzv. rozhodný den, tedy den,

¹⁹³ Ibid. odst. 33.

¹⁹⁴ Ibid. odst. 35.

¹⁹⁵ Ibid. odst. 37.

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ Dle § 61 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁸ Rozhodnutí České národní banky ze dne 14. dubna 2022, č. j. 2022/38793/570. odst. 39.

¹⁹⁹ Ibid. odst. 40.

²⁰⁰ Ibid. odst. 41.

od kterého běží lhůta 7 pracovních dnů, ve které GSFT musí zahájit výplatu náhrad oprávněným osobám.²⁰¹ GSFT v této lhůtě výplatu náhrad zahájil, a to konkrétně dne 9. března 2022,²⁰² prostřednictvím čtyřiceti vybraných poboček Komerční banky.²⁰³

3.3.3 Správní řízení o odnětí bankovní licence – argumentace Sberbank

V průběhu správního řízení Sberbank učinila vůči ČNB jakožto správnímu orgánu několik zajímavých vyjádření proti odejmutí její licence,²⁰⁴ z nichž hlavní dvě budou nyní podrobněji rozebrána.

Sberbank očekává změnu svého vlastníka

Ve svých podáních Sberbank vyjádřila srozumění s důvody, pro které ČNB zahájila řízení o odnětí bankovní licence, avšak tvrdila, že takové odnětí „*aktuálně není nejvhodnějším krokem (zejména ve vztahu k ochraně vkladatelů banky)*“, kdy lze zároveň rozumně očekávat vyřešení celé situace během následujících týdnů.²⁰⁵ Toto řešení Sberbank předpokládala jednak na základě postupných splátek úvěrů ze strany jejích klientů,²⁰⁶ a dále také kvůli očekávané změně svého vlastníka, když „*jediný akcionář banky [byl toho času] v pokročilém stavu jednání hned s několika potenciálními investory*“.²⁰⁷ Dle úvahy Sberbank jí měl nový vlastník zajistit nejen dostatečnou likviditu, ale také její vynětí z jakýchkoli sankčních režimů, jelikož by tak Sberbank přestala být navázána na Sberbank Europe AG a Sberbank of Russia PJSC.²⁰⁸ Sberbank proto ČNB požádala, aby správní řízení přerušila v souladu s § 64 správního řádu na 30 dnů, aby tím bylo umožněno dojednání prodeje Sberbank a vyřešení souvisejících záležitostí.²⁰⁹

ČNB by měla zvolit nelikvidační řešení selhání dle ZOPRK

²⁰¹ § 41d odst. 6 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰² Rozhodnutí České národní banky ze dne 14. dubna 2022, č. j. 2022/38793/570. odst. 42.

²⁰³ Garanční systém finančního trhu. Vyplácení Sberbank CZ, a.s. – shrnutí nejdůležitějších informací pro klienty. In Garanční systém.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/vyplaceni-shrnuti-SberbankCZ>.

²⁰⁴ Rozhodnutí České národní banky ze dne 14. dubna 2022, č. j. 2022/38793/570. odst. 45-69.

²⁰⁵ Ibid. odst. 45.

²⁰⁶ Ibid. odst. 47.

²⁰⁷ Ibid. odst. 48.

²⁰⁸ Ibid.

²⁰⁹ Ibid. odst. 54.

Sberbank dále zdůraznila, že problémy, ve kterých se ocitla, nijak nesouvisely s „nekvalitním či nedostatečným řízením banky, jejích rizik, správy aktiv ani jinými faktory přičitatelnými bance“, nýbrž s válečným konfliktem na Ukrajině a tomu odpovídajícím jednáním vkladatelů.²¹⁰ Zároveň na ČNB apelovala, aby zdůvodnila, proč v dané situaci zamýšlí bance rovnou odejmout bankovní licenci, což je dle uvedeného zákonného důvodu pouze fakultativní oprávnění ČNB, na místo toho, aby ČNB využila některého z nástrojů pro řešení krize dle ZOPRK,²¹¹ což by umožnilo další existenci banky. Takovým nástrojem je pak podle Sberbank i umožnění prodeje banky novému vlastníkovi.²¹² Sberbank měla zejména za to, že odnětím její bankovní licence a následnou likvidací (případně insolvenčí) by došlo ke „značnému znehodnocení aktiv banky“,²¹³ jelikož se v takovém případě jedná o prodej „za likvidační ceny [...] s příslibem řádově nižšího výtěžku než při standardním konsenzuálním prodeji“.²¹⁴ Proto by dle Sberbank postup po odnětí licence vedl k tomu, že „získané peněžní prostředky nebudou dostatečné pro krytí všech závazků účastníka řízení vůči svým věřitelům“, kteří by tak byli tímto postupem poškozeni.²¹⁵

K podpoře své argumentace, že by ČNB měla v dané situaci využít některého nástroje pro řešení krize dle ZOPRK Sberbank uvedla také to, že je střední bankou, jejíž úpadek by měl význam z hlediska veřejného zájmu ve smyslu ZOPRK.²¹⁶ Dopad do veřejného zájmu byl spatřován především v tom, že se dá předpokládat 81% vyčerpání prostředků Fondu pojištění vkladů v rámci vyplacených náhrad.²¹⁷ Sberbank také svou situaci odlišila od případu ERB bank, kdy ČNB postup podle ZOPRK odmítla, jelikož předmětná banka nebyla bankou systémového významu.²¹⁸

3.3.4 Rozhodnutí ČNB ve správním řízení a jeho odůvodnění

ČNB shora uvedenou argumentaci Sberbank zcela odmítla a rozhodla, že se Sberbank odnímá bankovní licence podle ustanovení § 34 odst. 2 písm. f) zákona o bankách, tedy pro

²¹⁰ Ibid. odst. 46.

²¹¹ Ibid. odst. 52 a 53.

²¹² Ibid. odst. 53.

²¹³ Ibid. odst. 59.

²¹⁴ Ibid. odst. 49.

²¹⁵ Ibid. odst. 63.

²¹⁶ Ibid. odst. 64.

²¹⁷ Ibid.

²¹⁸ Ibid.

neschopnost banky plnit své závazky vůči věřitelům. Rozhodnutí bylo vydáno dne 14. dubna 2022,²¹⁹ a právní moci nabylo 30. dubna 2022,²²⁰ do té doby musela Sberbank dále jednat v souladu s předběžným opatřením.²²¹ S nabytím právní moci rozhodnutí tak bankovní licence Sberbank zanikla.²²² V odůvodnění rozhodnutí ČNB neopomněla reagovat na argumenty Sberbank, jak bude níže ukázáno.

Sberbank očekává změnu svého vlastníka

ČNB uvedla, že jelikož po celou dobu řízení o odnětí licence Sberbank centrální banku o žádném konkrétním investorovi neinformovala a stav její likvidity zůstal v podstatě nezměněn, nemohly argumenty o potenciálním investorovi v řízení ničeho změnit.²²³ ČNB poznamenala, že v tomto směru šlo ze strany Sberbank „jen o obecná tvrzení bez návrhu konkrétního řešení“.²²⁴ Byť se likvidita banky velmi pozvolna zlepšovala, s výhledem do budoucna bylo dle ČNB očekávatelné spíše postupné zhoršování jejího likvidního postavení.²²⁵ ČNB proto konstatovala, že „za daných okolností nemůže další pokračování takového subjektu v bankovním systému připustit“ a vyčkávat, zda jednání o případném investorovi pokročí.²²⁶

Takové rozhodnutí je dle autorky správné. ČNB v podstatě mezi řádky sdělila, že pokud by Sberbank doložila, že jednání alespoň směřují ke konkrétnímu výsledku, jistě by její postup nebyl formalistický; zde však neměla jinou možnost než obecným tvrzením Sberbank nepřisuzovat žádnou váhu.

ČNB by měla zvolit nelikvidační řešení selhání dle ZOPRK

Pokud jde o argumentaci, že by případ Sberbank měl být řešen v režimu dle ZOPRK, ČNB se přímo odkázala na své vysvětlující stanovisko pro určení základního přístupu a

²¹⁹ Rozhodnutí České národní banky ze dne 14. dubna 2022, č. j. 2022/38793/570.

²²⁰ ČNB. ČNB odebrala licenci Sberbank CZ. 2. května 2022. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-odebrala-licenci-Sberbank-CZ/>.

²²¹ Rozhodnutí České národní banky ze dne 14. dubna 2022, č. j. 2022/38793/570. odst. 91.

²²² § 7a odst. 1 písm. a) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

²²³ Rozhodnutí České národní banky ze dne 14. dubna 2022, č. j. 2022/38793/570. odst. 79-80.

²²⁴ Ibid. odst. 80.

²²⁵ Ibid. odst. 82-83.

²²⁶ Ibid. odst. 82.

strategie řešení krize,²²⁷ a v souladu s ním potvrdila, že primární reakcí na selhání či pravděpodobné selhání banky je vždy její likvidace, případně insolvence podle obecné právní úpravy.²²⁸ Pouze „pokud je to nezbytné ve veřejném zájmu (tj. [je třeba] zajistit kontinuitu zásadních činností, předcházet ohrožení nebo narušení finanční stability, minimalizovat objem veřejné podpory a chránit kryté vklady) a likvidací nebo insolvenčí nelze účelů řešení krize dosáhnout ve stejné míře“, je na místě přijímat opatření k řešení krize podle ZOPRK.²²⁹

Centrální banka výslovně uvedla, že k tomu, aby existoval veřejný zájem na řešení selhání banky, je třeba, aby tato byla systémově významnou institucí zařazenou na seznam J-SVI (blíže k němu v kapitole 1.4 této práce); toto kritérium však Sberbank v roce 2022 nespĺňovala.²³⁰ Bankovní rada ČNB při posouzení případu rovněž neshledala existenci veřejného zájmu ve smyslu § 80 ZOPRK, když řešení selhání Sberbank dle ní „nebude mít dopad na stabilitu českého finančního sektoru“.²³¹ ČNB proto shrnula, že Sberbank „není systémově významnou institucí a v tomto smyslu tak absentuje i veřejný zájem na [jejím] řešení selhání, když tato objektivně nemá potenciál destabilizovat český finanční systém a ekonomiku“.²³² Postup dle ZOPRK byl tak ze strany ČNB zcela vyloučen.

ČNB Sberbank nepřisvědčila ani v dalších dílčích argumentech, jako je například nižší předpokládaný výtěžek z likvidace v porovnání s konsenzuálním prodejem; ČNB se zde vyjádřila tak, že jde o „nepodložená tvrzení“, či nanejvýš „dílčí negativní důsledky“, které pro ponechání bankovní licence, ani postup dle ZOPRK, nejsou rozhodné.²³³

Autorka má za to, že je třeba pozitivně hodnotit i tuto část rozhodnutí ČNB, v níž postupovala konzistentně v souladu se svým výkladovým stanoviskem,²³⁴ které tak měla možnost potvrdit ve své rozhodovací praxi při řešení bankovního selhání. Vzhledem k tomu, že postup dle ZOPRK nebyl při selhání žádné finanční instituce dosud použit,²³⁵ jedná se o vítaný příklad prohlubování právní jistoty v tom, že při selhání banky budou nástroje pro řešení krize

²²⁷ Jak je přiblíženo v kapitole 2.1 a 2.3 této práce.

²²⁸ Rozhodnutí České národní banky ze dne 14. dubna 2022, č. j. 2022/38793/570. odst. 74.

²²⁹ Ibid.

²³⁰ Ibid. odst. 75.

²³¹ Ibid. odst. 76.

²³² Ibid. odst. 75.

²³³ Ibid. odst. 84.

²³⁴ Jak je přiblíženo v kapitole 2.1 a 2.3 této práce.

²³⁵ Blíže k tomuto v poznámce pod čarou č. 160 této práce.

použity výhradně za podmínky, že se daná banka nachází na seznamu J-SVI.²³⁶ V opačném případě bude třeba využít likvidačního řešení, jak tomu bylo i v posuzovaném případě.

3.4 Likvidace Sberbank

Připomeňme, že odnětí licence nabylo právní moci 30. dubna 2022,²³⁷ od kdy již Sberbank nemohla vykonávat žádnou ze základních ani dalších činností banky (oprávněna byla pouze k výkonu činností nezbytných k vypořádání jejích pohledávek a dluhů).²³⁸ Ve faktické likvidaci²³⁹ se však Sberbank nacházela jen velmi krátce, když o jejím vstupu do likvidace *de iure* rozhodl na návrh ČNB Městský soud v Praze již 2. května 2022.²⁴⁰ Soud zároveň jmenoval likvidátorkou společnosti JUDr. Jiřinu Lužovou,²⁴¹ insolvenční správkyni se zvláštním povolením.²⁴² Ještě týž den bylo toto rozhodnutí vyvěšeno, čímž nabylo právní moci,²⁴³ a Sberbank tak byla zrušena s likvidací. Deklaratorní zápis této skutečnosti do obchodního rejstříku byl na návrh likvidátorky učiněn 3. května 2022; zapsány byly rovněž údaje o likvidátorce a změna obchodní firmy na „Sberbank CZ, a.s. v likvidaci“.²⁴⁴

Likvidátorka dne 19. května 2022 vstup Sberbank do likvidace oznámila všem známým věřitelům, a věřitele vyzvala, aby přihlásili své pohledávky.²⁴⁵ Následná činnost likvidátorky směřovala ke zjištění finanční situace Sberbank a provedení její likvidace.²⁴⁶ Tak se likvidátorka v rámci likvidace pokusila zpeněžit úvěrové portfolio Sberbank, jakožto její nejhodnotnější aktivum, avšak neúspěšně.²⁴⁷ Z veřejně dostupných zdrojů plyne, že se toho času o úvěrové portfolio Sberbank ucházeli tři zájemci (skupina PPF, Česká spořitelna, a

²³⁶ Jak popsala kapitola 1.4 této práce.

²³⁷ ČNB. ČNB odebrala licenci Sberbank CZ. 2. května 2022. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-odebrala-licenci-Sberbank-CZ/>.

²³⁸ § 35 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁹ SMUTNÝ, A. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. 2. vydání. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-764-4.

²⁴⁰ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. května 2022, č. j. 83 Cm 810/2022-7.

²⁴¹ Ibid.

²⁴² Insolvenční rejstřík. Seznam insolvenčních správců. In Isir.justice.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/InsSpravci/public/seznamAction.do>.

²⁴³ § 36 odst. 2 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁴ Výpis z obchodního rejstříku Sberbank CZ, a.s. v likvidaci.

²⁴⁵ To vše v souladu s ustanovením § 198 odst. 1 a 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.; Sberbank. Oznámení o vstupu do likvidace a výzva pro věřitele k přihlášení jejich pohledávek. 19. května 2022. In Sberbank.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.sberbank.cz/novinky/oznameni-o-likvidaci>.

²⁴⁶ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>. odst. 12.

²⁴⁷ Ibid. odst. 63-67.

Československá obchodní banka), nabídku k jeho koupi však nakonec nepodal ani jeden z nich.²⁴⁸ Likvidátorka neúspěšný prodej úvěrového portfolia v rámci likvidace později vysvětlila tím, že zájemci pochopitelně nechtěli čelit negativním důsledkům hrozícího úpadku Sberbank, který by kupní smlouvu uzavřenou v likvidaci učinil neúčinnou.²⁴⁹

Po provedení insolvenčního testu²⁵⁰ likvidátorka skutečně shledala, že se Sberbank nachází v úpadku, a to v obou jeho formách ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 a odst. 4 IZ, tedy že společnost je jak v platební neschopnosti, tak v předlužení.²⁵¹ V takové situaci byla likvidátorka povinna podat bez zbytečného odkladu insolvenční návrh,²⁵² což také dne 29. července 2022 učinila.²⁵³

3.5 Dílčí závěr

Přesto, že byla Sberbank úspěšnou malou bankou, vlivem geopolitických událostí a své vlastnické struktury se v roce 2022 velmi rychle ocitla v pozici společnosti zrušené s likvidací. S nadsázkou se dá říci, že „smrt Sberbank zapříčinili její vlastní klienti“,²⁵⁴ když na banku podnikli run a ta v důsledku již nebyla schopna plnit své závazky vůči věřitelům. Jelikož Sberbank nebyla institucí systémového významu, její selhání nemohla ČNB řešit jinak než odnětím její bankovní licence. Bezprostředně poté na návrh ČNB Sberbank vstoupila do likvidace a jmenovaná likvidátorka zahájila svou činnost. Když byl v rámci likvidace proveden insolvenční test, a tak zjištěn úpadek Sberbank, podala likvidátorka insolvenční návrh.

²⁴⁸ NOVOTNÝ, Jan. Sberbank míří do insolvence. Zájemce o koupi se nenašel. 29. července 2022. In E15.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/sberbank-miri-do-insolvence-zajemce-o-koupi-se-nenasel-1392010>.

²⁴⁹ SKALKOVÁ, Olga. V padlé Sberbank klesá morálka. Klienti nesplácejí skoro pětinu úvěrů. 6. října 2022. In Penize.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/hypoteky/437088-v-padle-sberbank-klesa-moralka-klienti-nesplaceji-skoro-petinu-uveru>.

²⁵⁰ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>. příloha č. 11.

²⁵¹ Ibid. odst. 13.

²⁵² § 200 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů; § 98 odst. 1 a 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵³ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>.

²⁵⁴ DUBNOVÁ, Ivana B. Ve Sberbank leží nevyzvednuté dvě miliardy. Na jejich výplatu zbývá poslední měsíc. 17. května 2024. In Mesec.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.mesec.cz/clanky/ve-sberbank-lezi-nevyzvednute-dve-miliardy-na-jejich-vyplatu-zbyva-posledni-mesic/#google_vignette.

4. Mezinárodní sankce

Čtvrtá kapitola má za cíl detailně rozebrat problematiku mezinárodních sankcí, která prostupuje celým případem Sberbank. Nejprve bude vymezen pojem sankcí, jejich role v případě a jejich dělení. Poté už se kapitola zaměří na dopad jednotlivých sankčních režimů na Sberbank; analyzovány budou zejména sankce přijaté Spojenými státy americkými a Evropskou unií.

4.1 Mezinárodní sankce – pojem, dělení, a jejich role v případě Sberbank

Mezinárodní sankce lze definovat jako „*souhrn omezujících opatření*“ přijímaných mezinárodními společenstvími či jednotlivými státy, používaných jako „*nástroj k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, k ochraně základních lidských práv a k boji proti terorismu*“.²⁵⁵ Také v návaznosti na ruskou vojenskou invazi na Ukrajinu bylo hlavní mezinárodní reakcí postupné přijímání mezinárodních protiruských sankcí. Tyto sankce, které jsou čas od času dále rozšiřovány,²⁵⁶ omezují především dovoz z Ruska, finanční sektor, ruské osoby (fyzické i právnické) a majetek těchto osob.²⁵⁷ Rozdělení stěžejních protiruských sankčních režimů (podle států či mezinárodních společenství, které sankce přijaly) lze přitom znázornit níže vyobrazeným způsobem.

²⁵⁵ Finanční analytický úřad. Mezinárodní sankce – Obecně o sankcích. In Fau.gov.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/mezinarodni-sankce-867>.

²⁵⁶ European Council, Council of the European Union. Timeline – EU sanctions against Russia. In Consilium.europa.eu [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/timeline-sanctions-against-russia/?taxonomyId=271842c3-2535-4f5a-a049-bcdab2758865&taxonomyId=6b7901c5-1094-4713-add8-3364400eee98&taxonomyId=cdbe8528-3c88-44c0-b6f8-ce3b78dde82d>.

²⁵⁷ Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action. FAQs about sanctions against Russia. 4. října 2023. In Bmwk.de [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.bmwk.de/Redaktion/EN/FAQ/sanctions-against-russia/faq-russland-sanktionen.html>.

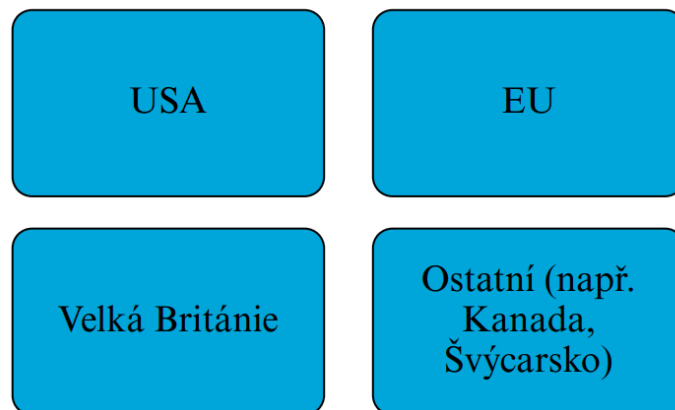

Schéma č. 2

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat rozebíraných v této kapitole.

Hrozba mezinárodních sankcí se v případě Sberbank může na první pohled jevit jako zásadní především jako motivace počátečních hromadných přesunů finančních prostředků z této banky. Přestože hrozba sankcí byla skutečně jednou z hlavních motivací k tomuto jednání vkladatelů,²⁵⁸ tato kapitola ukáže, že ještě mnohem podstatnější roli měly přijímané mezinárodní sankce v samotném průběhu likvidace, a později insolvence, této banky. Jak bude vysvětleno, závažnost některých ze sankcí byla dokonce taková, že kdyby nebylo jejich použití různými prostředky odvráceno, nemohla by likvidace ani insolvenční řízení vůbec proběhnout. V průběhu likvidace i insolvence Sberbank byly mezinárodní sankce rovněž důvodem pro co nejrychlejší postup. Důvodem všeho bylo, že sankcionovanou osobou na základě těchto sankcí byla Sberbank of Russia PJSC, která byla nepřímo spojena s českou Sberbank.²⁵⁹

4.2 Sankce přijaté Spojenými státy americkými

Sankce přijaté Spojenými státy americkými (dále jen „**americké sankce**“) vychází z prezidentského exekutivního aktu Executive Order 14024 ze dne 15. dubna 2021 a z jejích prováděcích nařízení Úřadu pro kontrolu zahraničních aktiv (Office of Foreign Assets Control, dále jen „**OFAC**“). Ve svém souhrnu tato opatření znamenají blokaci veškerého majetku designovaných ruských osob a zákaz americkým osobám právně a obchodně jednat s těmito

²⁵⁸ Rozhodnutí České národní banky ze dne 14. dubna 2022, č. j. 2022/38793/570. odst. 20.

²⁵⁹ Blíže k tomu kapitola 3.1 a schéma č. 1. této práce.

„blokovány“ osobami. Za „blokované“ osoby se přitom považují i entity, ve kterých „blokována“ osoba vlastní, přímo či nepřímo, alespoň 50% podíl.²⁶⁰ Vzhledem k tomu, že Sberbank of Russia PJSC toho času vlastnila Sberbank Europe AG jako jediný akcionář ze 100 %, a Sberbank Europe AG měla zase 100% podíl ve Sberbank,²⁶¹ vztahovaly se americké sankce i na českou Sberbank.

Působnost amerických sankcí vůči Sberbank byla z hlediska probíhajícího insolvenčního řízení kritická. Jak je vysvětleno v insolvenčním návrhu, veškerá evidence a správa úvěrového portfolia Sberbank byla realizována prostřednictvím bankovního systému MIDAS a dalších IT systémů (včetně softwarů), jejichž poskytovateli byly americké a britské společnosti, které rovněž zajišťovaly fungování těchto systémů.²⁶² Pokud by se americké sankce skutečně uplatnily, znamenalo by to ukončení smluv a jakéhokoli jednání ze strany amerických společností,²⁶³ v důsledku čehož by Sberbank ztratila přístup do bankovního systému, a spolu s tím všechna data o svých úvěrových dlužnících a úvěrových pohledávkách, jakož i další data.²⁶⁴ Zásadní dopad popsaného do insolvenčního řízení vystihla likvidátorka v insolvenčním návrhu, když sdělila, že v případě uplatnění sankcí by bylo „*uspokojení věřitelů [Sberbank] v tomto insolvenčním řízení [...] značně nižší, protože se [v případě úvěrového portfolia] jedná o dlužníkovu nejhodnotnější aktivum*“.²⁶⁵ To vše proto, že po uplatnění sankcí by Sberbank jednoduše „*nemohl[a] použít ani excelovou tabulku*“.²⁶⁶

K uplatnění amerických sankcí na Sberbank však nakonec nedošlo, a to na základě několika výjimek ze sankcí udělených OFAC. Nejprve OFAC dne 12. dubna 2022 vydal

²⁶⁰ Sekce 1 písm. a) bod i) Executive Order 14024 of April 15, 2021, Blocking Property with Respect to Specified Harmful Foreign Activities of the Government of the Russian Federation; Determination Pursuant to Section l(a)(i) of Executive Order 14024, dated February 22, 2022; Code of Federal Regulations, § 587.406.

²⁶¹ Blíže k tomu kapitola 3.1 a schéma č. 1. této práce.

²⁶² Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>, odst. 47-55.

²⁶³ Smluvní vztahy byly ve skutečnosti z většiny založeny licenčními smlouvami mezi americkými (či britskými) společnostmi a Sberbank Sberbank Europe AG či Sberbank of Russia PJSC, kdy Sberbank byly dané služby poskytovány na základě podlicence od Sberbank Europe AG či Sberbank of Russia PJSC (odst. 55 insolvenčního návrhu). Důsledek uplatnění sankcí by byl nicméně identický jak pro Sberbank Europe AG či Sberbank of Russia PJSC, tak pro Sberbank, jelikož ukončením smluv by byly automaticky ukončeny i podlicence (odst. 62 insolvenčního návrhu).

²⁶⁴ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>, odst. 62.

²⁶⁵ Ibid. odst. 72.

²⁶⁶ MIKEL, Jakub. Bez výjimky ze sankcí bychom nemohli použít ani excelovou tabulku, říká správkyně Sberbanky. 10. dubna 2023. In Irozhlas.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/jirina-luzova-insolvence-spravkyne-sberbank-uvery-ceska-sporitelna_2304100600_ike.

výjimku pro účely likvidace, mimo jiné, Sberbank Europe AG a jejích dceřiných společností, tedy včetně Sberbank (dále jen „**obecná výjimka**“).²⁶⁷ Další obecná výjimka stejného rozsahu byla OFAC vydána 5. května 2022 s platností do 12. července 2022.²⁶⁸ Jak známo, Sberbank byla od 2. května 2022 v likvidaci, proto likvidátorka ihned započala práci na žádosti o opětovné prodloužení stávající výjimky, nebo udělení nové výjimky platné specificky pro účely provedení likvidace či insolvence české Sberbank, a to s platností do 12. prosince 2022.²⁶⁹ Dne 7. června 2022 byla tato žádost podána,²⁷⁰ přičemž OFAC dne 24. června 2022 vydal specifickou výjimku z amerických sankcí pro účely likvidace a insolvence Sberbank s platností do 12. prosince 2022 (dále jen „**specifická výjimka**“).²⁷¹ Udělení specifické výjimky a její několikrát opakované prodloužení²⁷² bylo pro vedení insolvenčního řízení zásadní, když umožnilo především uskutečnění prodeje obchodního závodu Sberbank, ke kterému došlo dne 16. prosince 2022, zajistilo však relativně hladký průběh celého insolvenčního řízení.

Dodejme, že jakkoli se udělení a následná prodloužení výjimek z amerických sankcí ze strany OFAC mohou jevit jako pouhé formality, jde ve skutečnosti o výsledek soustavného jednání se zapojením diplomatických zástupců, ministerstev, a regulátorů.²⁷³ Především zpočátku nebylo jisté, zda OFAC bude ochoten udělovat ze sankcí další výjimky, proto od počátku insolvenčního řízení (nota bene již v likvidaci)²⁷⁴ insolvenční správkyň směřovala k urychlenému zpeněžení úvěrového portfolia Sberbank, jakožto nejhodnotnějšího aktiva této

²⁶⁷ General License No. 26, Authorizing the Wind Down of Transactions Involving Joint Stock Company SB Sberbank Kazakhstan or Sberbank Europe AG.

²⁶⁸ General License No. 26A, Authorizing the Wind Down of Transactions Involving Joint Stock Company SB Sberbank Kazakhstan, Sberbank Europe AG, or Sberbank (Switzerland) AG.

²⁶⁹ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>, odst. 60.

²⁷⁰ Ibid.

²⁷¹ Ibid. příloha č. 30 (License No. RUSSIA-EO14024-2022-922228-1).

²⁷² Nejprve byla specifická výjimka prodloužena do 31. ledna 2023 (dostupné z: <https://www.sberbank.cz/novinky/prodlouzeni-vyjimky-z-americkym-sankcim-SberbankCZ>), poté do 31. ledna 2024 (dostupné z: <https://www.sberbank.cz/novinky/vyjimka-americke-sankce-vuci-sberbankcz-byla-prodlouzena-do-konce-ledna-2024>), následně do 30. června 2024 (dostupné z: <https://www.sberbank.cz/novinky/vyjimka-z-americkych-sankci-SBCZ-byla-prodlouzena-do-30062024>), a konečně do 30. června 2025 (dostupné z: <https://www.sberbank.cz/novinky/vyjimka-z-americkych-sankci-vuci-sberbankcz-byla-prodlouzena-do-30.-cervna-2025>).

²⁷³ Na první schůzi věřitelů Sberbank konané dne 6. října 2022 insolvenční správkyň uvedla, že do vyjednávání výjimek ze sankcí byly vedle insolvenční správkyň a jejích poradců zapojeny Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo zahraničí ČR, ČNB, Velvyslanectví ČR v USA, a americká pobočka společnosti White & Case. (dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=52588992>).

²⁷⁴ V rámci likvidaci došlo k neúspěšnému pokusu o zpeněžení úvěrového portfolia. Blíže k tomuto v kapitole 3.4 této práce.

banky.²⁷⁵ Skutečnost, že se účinek amerických sankcí podařilo odvrátit, lze považovat za velký úspěch, když by jinak sankce měly zdrcující dopad na uspokojení věřitelů.²⁷⁶

Pro lepší představu o časové souvislosti jednotlivých výjimek z amerických sankcí může posloužit schéma č. 3 níže.

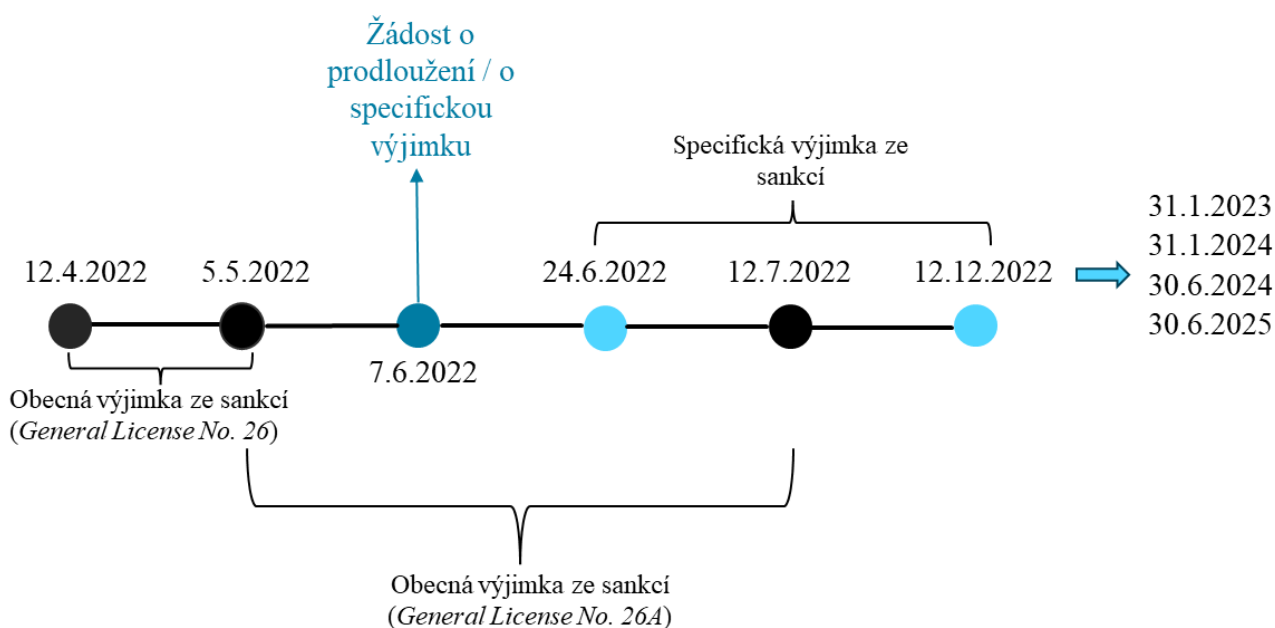

Schéma č. 3

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat citovaných v kapitole 4.2.

4.3 Sankce přijaté Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska

Jak uvádí insolvenční návrh,²⁷⁷ relevanci pro případ Sberbank měly rovněž sankce přijaté Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska (dále jen „britské sankce“). Ty

²⁷⁵ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>, např. odst. 3.13-3.20.

²⁷⁶ Jak velký by dopad byl lze odhadovat už jen z částky 41 miliard Kč, za kterou bylo úvěrové portfolio prodáno České spořitelně, jak blíže popíše kapitola 5.2.3.

²⁷⁷ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>, odst. 57.

byly přijaty na základě zákona Sanctions and Anti-Money Laundering Act 2018 a prováděcího nařízení Russia (Sanctions) (EU Exit) Regulations 2019.²⁷⁸

Přestože insolvenční návrh uvádí také možné negativní důsledky uplatnění těchto sankcí,²⁷⁹ k dispozici nejsou žádné veřejné informace o tom, zda následně insolvenční správkyň například žádala příslušný úřad o výjimku ze sankcí, zda se sankce nakonec skutečně uplatnily, či podobně. Z toho důvodu se tato práce britskými sankcemi podrobněji nezaobírá, přičemž předpokládá, že britské sankce neměly v případě Sberbank tak zásadní roli jako sankce americké, kterým se naopak značná mediální pozornost věnovala.²⁸⁰

4.4 Sankce přijaté Evropskou unií

Důležité v případě byly i sankce přijaté Evropskou unií (dále jen „evropské sankce“). Podle práva EU je Sberbank of Russia PJSC sankcionovanou osobou od 21. července 2022, kdy byla tzv. sedmým sankčním balíčkem²⁸¹ zařazena na seznam sankcionovaných osob.²⁸² Podle nařízení č. 269/2014²⁸³ pak platí, že sankcionovaným osobám a osobám s nimi spojených se zmrazují veškeré finanční prostředky a hospodářské zdroje, stejně jako jim žádné finanční prostředky ani hospodářské zdroje nesmějí být zpřístupněny ze strany třetích osob.²⁸⁴ V důsledku toho, že česká Sberbank byla nepřímo vlastněna společností Sberbank of Russia PJSC,²⁸⁵ se dá uzavřít, že se tyto sankce vztahovaly i na českou Sberbank.

Citované nařízení však umožňovalo, aby příslušný orgán členského státu povolil výjimku ze sankcí tak, aby „aby do 22. srpna 2023 byly ukončeny operace, smlouvy nebo jiné dohody, včetně vztahů korespondenčního bankovníctví, které byly [se sankcionovaným]

²⁷⁸ Sekce 1 Sanctions and Anti-Money Laundering Act 2018; Russia (Sanctions) (EU Exit) Regulations 2019.

²⁷⁹ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>. odst. 57.

²⁸⁰ Například dle poznámky pod čarou č. 266 této práce.

²⁸¹ Pojmenování „sankční balíček“ znamená zpravidla novelizaci stávajících právních předpisů upravující mezinárodní sankce. V tomto případě šlo o tzv. sedmý sankční balíček, dle např. UNCTAD. European Union Adopts the seventh package of sanctions against the Russian Federation. 21. července 2022. In Investmentpolicy.unctad.org [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z:

<https://investmentpolicy.unctad.org/investment-policy-monitor/measurements/4064/european-union-adopts-the-seventh-package-of-sanctions-against-the-russian-federation>. V právním smyslu se však jedná o prováděcí nařízení Rady (EU) 2022/1270 ze dne 21. července 2022.

²⁸² Bod č. 108 přílohy prováděcího nařízení Rady (EU) 2022/1270 ze dne 21. července 2022.

²⁸³ Nařízení Rady (EU) č. 269/2014 ze dne 17. března 2014.

²⁸⁴ Čl. 2 nařízení Rady (EU) č. 269/2014 ze dne 17. března 2014.

²⁸⁵ Tento závěr je v souladu s odst. 62 a 63 výkladového dokumentu Rady EU s názvem Osvědčené postupy EU pro účinné provádění omezujících opatření, č. 11623/24, ze dne 3. července 2024.

subjektem uzavřeny přede dnem 21. července 2022“.²⁸⁶ Pokud by taková výjimka byla povolena, bylo třeba, aby ji dotčený členský stát notifikoval ostatním členskými státy a Evropské komisi, kdy pak výjimka platila v rámci celé EU.²⁸⁷

Toho času likvidátorka Sberbank dne 27. července 2022 podala žádost o udělení výjimky z evropských sankcí k Finančnímu analytickému úřadu (dále jen „FAÚ“),²⁸⁸ který byl k rozhodnutí o ní příslušný.²⁸⁹ V žádosti likvidátorka navrhl, aby FAÚ vydal rozhodnutí, kterým se výše uvedená výjimka z evropských sankcí povoluje, nebo aby alternativně rozhodl, že se na majetek Sberbank evropské sankce vůbec nevztahují.²⁹⁰ FAÚ sice uznal za „*nesporné, že společnost Sberbank CZ je nepřímou vlastněnou sankcionovanou osobou*“, rozhodl však, že se evropské sankce na Sberbank skutečně nevztahují.²⁹¹

Z odůvodnění rozhodnutí FAÚ plyne, že se plně ztotožnil s argumentací likvidátorky v tom smyslu, že bez ohledu na vlastnickou strukturu Sberbank nemá Sberbank Europe AG ani Sberbank of Russia PJSC „*vzhledem k probíhající likvidaci a možnému insolvenčnímu řízení [...] žádnou materiální schopnost jakkoli ovlivňovat chod Sberbank CZ či z ní získat jakýkoli benefit*“.²⁹² Absence možnosti ovlivnění byla dle FAÚ dostatečně prokázána, a to zejména zákonnou nezávislostí jmenované likvidátorky i existencí obdobného rozhodnutí vydaného OFAC.²⁹³ FAÚ proto uzavřel, že byť je Sberbank „*formálně vlastněnou sankcionovanou osobou*“, není jí ovládána, a evropské sankce se tak neuplatní.²⁹⁴

Obdobně jako v případě výjimky z amerických sankcí je nutné podtrhnout důležitost úplného vynětí Sberbank z režimu evropských sankcí. Je totiž zřejmé, že pokud by se evropské sankce na Sberbank bezvýjimečně uplatnily, provedení (tehdy už) insolvenčního řízení by bylo zcela znemožněno, když by zejména nemohlo dojít k platnému převodu ani nabytí zmrazených aktiv tak, jak je v rámci insolvenčního řízení potřeba.²⁹⁵ Lze rovněž konstatovat, že závěr FAÚ

²⁸⁶ Čl. 6b odst. 2a nařízení Rady (EU) č. 269/2014 ze dne 17. března 2014.

²⁸⁷ Ibid. čl. 6b odst. 6.

²⁸⁸ Rozhodnutí Finančního analytického úřadu ze dne 2. srpna 2022, č. j. FAU-99751/2022/031.

²⁸⁹ Čl. 16 nařízení Rady (EU) č. 269/2014 ze dne 17. března 2014; § 12 zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹⁰ Rozhodnutí Finančního analytického úřadu ze dne 2. srpna 2022, č. j. FAU-99751/2022/031.

²⁹¹ Ibid.

²⁹² Ibid.

²⁹³ Ibid.

²⁹⁴ Ibid.

²⁹⁵ Čl. 1 písm. e) (ve spojení s písm. d)) a písm. f) (ve spojení s písm. g)) nařízení Rady (EU) č. 269/2014 ze dne 17. března 2014 totiž definuje „zmrazení hospodářských zdrojů“ a „zmrazení finančních prostředků“ jako

v tom smyslu, že se evropské sankce na Sberbank vůbec nevztahují, byl pro Sberbank navíc výhodnější než „pouhá“ výjimka ze sankcí, která by s sebou přinášela časové omezení pro provedení všech nutných operací.²⁹⁶ Nebylo tak zapotřebí vyřizovat případná prodloužení výjimky, jako tomu bylo v případě amerických sankcí.

4.5 Sankce přijaté některými dalšími státy

Sankce přijaté některými dalšími státy, např. Kanadou, Švýcarskem, nebo Japonskem (dále jen „ostatní sankce“)²⁹⁷ měly pro případ Sberbank také určitou relevanci.²⁹⁸ Jelikož ale o nich ani jejich dopadu neexistují bližší veřejné informace, práce se jimi dále nezabývá.

4.6 Dílčí závěr

Problematika mezinárodních sankcí je unikum případu Sberbank, které v jiných případech selhání banky obvykle nefiguruje. Hrozba mezinárodních sankcí byla jednou z příčin runu na Sberbank, avšak mnohem problematičtější se ukázala být při likvidaci a následné insolvenčnímu řízení, jimž mohly při bezvýjimečném uplatnění velmi uškodit zejména americké a evropské protiruské sankce. Velké úsilí insolvenční správkyně a mnoha dalších osob však nakonec zajistilo opakovaně prodlužované výjimky z amerických sankcí, a úplné vynětí z režimu evropských sankcí. Jedná se o úspěch, který je třeba velmi ocenit. Jak bude pojednáno níže, obchodní závod Sberbank byl totiž nakonec zpeněžen za více než 41 miliard Kč; kdyby k tomuto v důsledku sankcí nemohlo dojít, bylo by uspokojení věřitelů zřejmě nižší.

zabránění v podstatě jakémukoli použití těchto zdrojů nebo prostředků, včetně takového použití, v důsledku kterého dochází ke změně jejich vlastnictví, držby, nebo povahy.

²⁹⁶ Dle čl. 6b odst. 2a nařízení Rady (EU) č. 269/2014 ze dne 17. března 2014 by bylo nutné všechny operace v rámci insolvenčního řízení provést do 22. srpna 2023.

²⁹⁷ S&P Global. Sanctions against Russia – a timeline. 22. listopadu 2024. In Spglobal.com [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/latest-news-headlines/sanctions-against-russia-8211-a-timeline-69602559>.

²⁹⁸ BŘEŠŤAN, Robert. Mezi sankcemi proti Rusku a rozezlenými věřiteli. Padlá Sberbank je v českých insolvenčních unikát. 17. června 2023. In Hlidacipes.org [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/mezi-sankcemi-proti-rusku-a-rozezlenymi-veriteli-padla-sberbank-je-v-ceskych-insolvencich-unikat/>.

5. Insolvenční řízení Sberbank

Pátá kapitola se věnuje nejdůležitější fázi případu Sberbank, kterým je její insolvenční řízení. Klade si za cíl v kontextu popsat zahájení insolvenčního řízení a následně analyzovat vybrané aspekty tohoto řízení. Diskutovat tak bude a) institut předběžné insolvenční správkyně a prozatímního věřitelského výboru, b) prohlášení konkursu a institut automatického přihlášení pohledávek, c) prodej obchodního závodu Sberbank, a konečně d) pořadí uspokojovaných pohledávek a částečné rozvrhy v insolvenčním řízení. Nakonec kapitola nabídne pohled na aktuální stav insolvenčního řízení i výhled do budoucna.

5.1 Zahájení insolvenčního řízení

Jelikož při provádění likvidace likvidátorka shledala, že je Sberbank v úpadku,²⁹⁹ podala dne 29. července 2022 insolvenční návrh.³⁰⁰ Téhož dne tak bylo u Městského soudu v Praze zahájeno insolvenční řízení.³⁰¹ K lepší orientaci v případě připomeňme, že v době zahájení insolvenčního řízení již několik měsíců dochází k výplatám základních náhrad pojištěných pohledávek z vkladů klientům Sberbank ze strany GSFT.³⁰² Náhrady jsou však limitovány horní hranicí 100 tisíc EUR;³⁰³ při splnění zákonných podmínek sice vzniká fyzickým osobám nárok na zvýšenou náhradu,³⁰⁴ ta se nicméně týká jen úzkého profilu vybraných případů.³⁰⁵ Věřitelé s nadlimitními vklady, včetně řady územních samosprávných celků³⁰⁶ (až na výjimky těch s pojištěnými vklady),³⁰⁷ tedy zůstávají odkázáni na uspokojení

²⁹⁹ Blíže k tomuto v kapitole 3.4 výše.

³⁰⁰ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>.

³⁰¹ § 97 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.; Vyhláška Městského soudu v Praze ze dne 29. července 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-2.

³⁰² Výplata základních náhrad započala dne 9. března 2022, kdy do konce března 2022 byla náhrada vyplacena 68 % všech oprávněných klientů Sberbank (dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/pul-roku-od-vyplaty-Sberbank>).

³⁰³ § 41e odst. 2 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁴ Ibid. § 41ea a § 41eb.

³⁰⁵ Nad rámec základního limitu 100 tisíc EUR se vyplatí částka, která byla na účet fyzické osoby vyplacena nejdéle 3 měsíce před rozhodným dnem, a je zároveň např. vyplacením peněžité pomoci oběti trestného činu, či naplňuje jiné kritérium dle § 41ea odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. V souladu s § 41e odst. 3 tohoto zákona však výše celkové náhrady i se zvýšením může dosáhnout maximálně 200 tisíc EUR.

³⁰⁶ Kupříkladu pohledávka kraje Vysočina činila více než 2 miliardy Kč (dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/kraj-vysocina-ma-zpet-95-svych-penez-z-likvidovane-sberbank/d-4125599>).

³⁰⁷ Pojištěné vklady mohou mít dle § 41c odst. 6 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, pouze ty samosprávné celky, jimž náleží výnosy z daní nebo podíly na nich podle zákona upravujícího rozpočtové určení daní a jejichž daňové příjmy podle stejného zákona nepřesahují částku 500 tisíc EUR.

v rámci insolvenčního řízení.³⁰⁸ Nadto se GSFT z titulu vyplacených náhrad stává největším věřitelem Sberbank vůbec,³⁰⁹ a jeho pohledávka má být taktéž uspokojována v insolvenčním řízení.

Při existenci více než 15 tisíc věřitelů³¹⁰ a závazků Sberbank převyšujících částku 61 miliard Kč³¹¹ je zřejmé, nakolik bylo klíčové provést insolvenční řízení v souladu se zásadou rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů dle § 5 písm. a) IZ. Nutnost rychlého postupu nadto umocňovala ještě existence výše diskutovaných mezinárodních sankcí.

5.2 Vybrané aspekty insolvenčního řízení

Nyní bude práce detailně analyzovat vybrané aspekty insolvenčního řízení a jejich použití v případě Sberbank.

5.2.1 Jmenování předběžné insolvenční správkyne a prozatímního věřitelského výboru

Hned zpočátku insolvenčního řízení soud jmenoval na její návrh (ještě jako likvidátorky) JUDr. Jířinu Lužovou předběžnou insolvenční správkyň.³¹² Byť se nejedná o speciální institut insolvenčního řízení banky,³¹³ jeho použití velmi dobře adresovalo potřeby případu. IZ totiž stanoví jako jeden z důvodů pro ustanovení předběžného insolvenčního správce i skutečnost, že to odůvodňuje rozsah majetkové podstaty, který je vhodné předběžně zjistit a zajistit, nebo pokud existují jiné stejně závažné důvody.³¹⁴ Soud uzavřel, že jmenované zákonné důvody byly naplněny. Jednak byla dle soudu dostatečně osvědčena „*rozsáhl[á] a značně strukturovan[á] majetkov[á] podstat[a], kterou [bylo] třeba předběžně zjistit a zajistit a bez zbytečného odkladu zapsat do soupisu majetkové podstaty*“.³¹⁵ Soud však předběžnou

³⁰⁸ Garanční systém finančního trhu. Historický úspěch systému pojištění vkladů: Rok od pádu Sberbank CZ bylo běžným střadatelům vyplaceno více než 25 miliard korun. 27. února 2023. In [Garancnisystem.cz](https://www.garancnisystem.cz) [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/rok-od-padu-SberbankCZ#note>.

³⁰⁹ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>. odst. 91.

³¹⁰ Burza cenných papírů Praha. Soud prodloužil lhůtu pro výplatu věřitelů zkrachovalé Sberbank CZ o 30 dní. 10. dubna 2024. In [Pse.cz](https://www.pse.cz) [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.pse.cz/novinky/soud-prodlouzil-lhutu-pro-vyplatu-veritelu-zkrachovale-sberbank-cz-o-30-dni>.

³¹¹ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>. odst. 16.

³¹² Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. srpna 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-21.

³¹³ Ibid. odst. 9-14.

³¹⁴ § 112 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

³¹⁵ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. srpna 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-21. odst. 18.

insolvenční správkyňi ustanovil i s ohledem na nutné rychlé jednání z důvodu uvalených amerických sankcí, kdy toho času byla v platnosti obecná výjimka ze sankcí³¹⁶ s platností jen dalších několik měsíců.³¹⁷

V podobném duchu byl soudem na návrh likvidátorky jmenován i sedmičlenný prozatímní věřitelský výbor.³¹⁸ Důvodem jeho jmenování rovněž byla nutnost „*naplnění účelu insolvenčního řízení*“, a to zejména v podobě „*projednání způsobu a podmínek prodeje úvěrového portfolia*“ Sberbank.³¹⁹

Lze shrnout, že oba „předběžné“ instituty zajišťovaly plnění účelu insolvenčního řízení v souladu se zásadou rychlosti, zejména s ohledem na snahu urychleně zpeněžit úvěrové portfolio v situaci, kdy hrozilo uplatnění amerických sankcí. Díky těmto institutům tak předběžná insolvenční správkyňe mohla (a byla povinna) provádět hlavně soupis majetkové podstaty, jednat s prozatímním věřitelským výborem o způsobu a podmínkách zpeněžení majetkové podstaty, a vykonávat další činnosti, ještě před rozhodnutím o úpadku.³²⁰

5.2.2 Prohlášení konkursu a automatické přihlášení pohledávek

Dne 26. srpna 2022 soud zjistil úpadek Sberbank a na její majetek prohlásil v souladu s § 368 odst. 3 IZ konkurs, což je v případě banky jediný možný způsob řešení úpadku.³²¹ Předběžná insolvenční správkyňe se účinností tohoto rozhodnutí stala insolvenční správkyňi s plnou působností.³²² Hlavním důsledkem prohlášení konkursu ovšem v souladu s § 373 odst. 1 IZ bylo automatické přihlášení pohledávek věřitelů vyplývajících z účetnictví Sberbank, které tvořily většinu všech pohledávek.³²³

³¹⁶ Konkrétně General License No. 26A, jak na ni dále odkazuje poznámka pod čarou č. 268 této práce.

³¹⁷ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. srpna 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-21. odst. 18.

³¹⁸ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. srpna 2022, č. j. 95 INS 12575/2022-A-38.

³¹⁹ Ibid. odst. 1.

³²⁰ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. srpna 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-21. výrok I., odst. 2.

³²¹ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. srpna 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-72. výrok I a II.

³²² § 27 odst. 2 in fine zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

³²³ Předmětem přezkumného jednání, po jehož provedení se pohledávky považují za zjištěné, byly pohledávky v celkové výši přesahující 43 miliard Kč.

Smyslem automatického přihlášení pohledávek je hlavně snaha o zmírnění dopadů úpadku banky na jednotlivé věřitele,³²⁴ stejně jako určitá míra praktičnosti. Jak vysvětlují Rahm a Vojtek, věřitelé, jejichž pohledávka vyplývá z účetnictví banky, totiž nemusí svou pohledávku za bankou aktivně přihlašovat ve smyslu § 173 IZ, nýbrž „*mohou pasivně vyčkat doručení oznámení o výši své pohledávky ve smyslu § 373 odst. 2*“ IZ.³²⁵ Toto oznámení je dotčeným věřitelům povinen zaslat insolvenční správce.³²⁶ Oznámení musí obsahovat zákonem požadované náležitosti, kterým je vedle výše pohledávky například i poučení o námitkách pro případ, že by daný věřitel s výši pohledávky nesouhlasil.³²⁷

Insolvenční správce Sberbank shora uvedeným způsobem ke dni 15. září 2022 informovala věřitele, jejichž pohledávky byly ze zákona přihlášeny.³²⁸ Po provedeném přezkumném řízení se již tyto pohledávky považovaly za zjištěné ve smyslu § 201 IZ,³²⁹ a tedy za nesporné.³³⁰ Naopak věřitelé, jejichž pohledávky z účetnictví Sberbank nevyplývaly, byli vyzváni, aby své pohledávky v určené lhůtě přihlásili,³³¹ takových pohledávek však byla menšina.

Je třeba dodat, že rovněž na pohledávky GSFT se ze zákona hledí jako na přihlášené;³³² v případě Sberbank přihlášené pohledávky GSFT přesahovaly 27 miliard Kč.³³³ Je třeba vyzdvihnout velkou praktičnost tohoto ustanovení, kdy GSFT není nucen aktivně přihlašovat tisíce jemu vzniklých pohledávek. Připomeňme, že úprava v tomto navazuje na zákon o bankách, podle kterého GSFT ex lege vzniká pohledávka ve výši vyplacených náhrad oprávněným osobám.³³⁴ Naopak oprávněná osoba v rámci insolvenčního řízení může uplatnit svou pohledávku už jen ve výši, v jaké jí nebyla poskytnuta náhrada ze strany GSFT.³³⁵ Lze tak

³²⁴ SPRINZ, P. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 1. vydání (4. aktualizace). Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-753-8. k § 374.

³²⁵ Ibid.

³²⁶ § 374 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

³²⁷ Ibid. § 373 odst. 2 písm. b) a c).

³²⁸ Podání insolvenční správce ve věci soupisu majetkové podstaty a seznamu přihlášených pohledávek ze dne 15. září 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-42.

³²⁹ Protokol o přezkumném jednání a z první schůze věřitelů ze dne 6. října 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-256.

³³⁰ SPRINZ, P. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 1. vydání (4. aktualizace). Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-753-8. k § 201.

³³¹ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. srpna 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-21. výrok V.

³³² § 373 odst. 8 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

³³³ Seznam přihlášených pohledávek ve věci MSPH 95 INS 12575/2022-B-49 ke dni 6. října 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=52233992>. věřitel č. 3026.

³³⁴ § 41h odst. 1 a 2 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

³³⁵ Ibid. § 41h odst. 1.

konstatovat, že v insolvenčním řízení uplatňovali své pohledávky hlavně vkladatelé s nadlimitními vklady.

5.2.3 Prodej obchodního závodu (včetně tzv. zdravého úvěrového portfolia)

Základní povinností insolvenční správkyne bylo (a stále je) zpeněžovat majetek Sberbank tak,³³⁶ aby mohlo dojít k rychlému, hospodárnému a co nejvyššímu uspokojení věřitelů.³³⁷ Nejlepším příkladem plnění této povinnosti byl prodej obchodního závodu Sberbank České spořitelně za kupní cenu převyšující 41 miliard Kč.³³⁸ Jedná se o nejdůležitější moment celého případu a také hlavní důvod vysokého procenta uspokojení všech věřitelů Sberbank. Na významnost této transakce poukazuje i ocenění *CEE Deal of the Year 2023*, které za Českou republiku získali externí právní poradci insolvenční správkyne.³³⁹

K tomu, aby mohla být smlouva o prodeji a koupi obchodního závodu Sberbank uzavřena, bylo nutné splnit řadu zákonných podmínek, což se ve všech případech podařilo. Přehled jednotlivých těchto podmínek spolu s daty jejich splnění je k dispozici v níže uvedené tabulce.

³³⁶ § 283 a násl. zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

³³⁷ Ibid. § 5 písm. a).

³³⁸ Návrh insolvenční správkyne na udělení souhlasu s prodejem závodu dlužnice mimo dražbu ze dne 23. listopadu 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-324. odst. 19.

³³⁹ CEE Legal Matters. CEELM Deal of the Year Awards Banquet: And the Winner Is... 26. dubna 2024. In Ceelegalmatters.com [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://ceelegalmatters.com/ceelm-announcements/26264-ceelm-deal-of-the-year-awards-banquet-and-the-winner-is>.

Soupis majetkové podstaty - § 217 IZ	✓ 18.11.2022
Souhlas věřitelského výboru se způsobem prodeje - § 286 odst. 2 IZ	✓ 29.8.2022
První schůze věřitelů - § 283 odst. 2 IZ	✓ 6.10.2022
Souhlas soudu s uskutečněním prodeje mimo dražbu - § 289 odst. 1 IZ	✓ 14.12.2022
Souhlas věřitelského výboru s uskutečněním prodeje mimo dražbu - § 289 odst. 1 IZ	✓ 7.11.2022
Souhlas ČNB - § 16 odst. 1 písm. a) ZoB	✓ 30.11.2022
Souhlas ÚOHS - § 12 a násl. zákona o ochraně hospodářské soutěže	✓ 6.12.2022

Schéma č. 4

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z insolvenčního rejstříku, z nichž většina je citována v této kapitole.

Kupujícím, se kterým byla nakonec smlouva o prodeji a koupi obchodního závodu dne 16. prosince 2022 uzavřena, byla Česká spořitelna, která jako jediný ze zájemců podala závaznou nabídku ke koupi tohoto závodu.³⁴⁰ Českou spořitelnou nabídnutá kupní cena přesahující 41 miliard Kč,³⁴¹ za kterou se prodej také uskutečnil, byla pro Sberbank velmi výhodná. Jak totiž insolvenční správkyň uvedla v návrhu na schválení prodeje mimo dražbu soudem, nabídnutá kupní cena převyšovala tržní hodnotu obchodního závodu Sberbank

³⁴⁰ Návrh insolvenční správkyň na udělení souhlasu s prodejem závodu dlužnice mimo dražbu ze dne 23. listopadu 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-324. odst. 11. Mimo České spořitelny se výběrového řízení účastnily ještě dva další subjekty, a to konsorcium společností PPF banka a.s. a Air Bank a.s., a Banka CREDITAS a.s. Ani jeden z těchto dvou subjektů však závaznou nabídku ke koupi nepodal.

³⁴¹ Konkrétní částka je rovna 41.053.000.000 Kč, jak plyne z čl. 4.1 zveřejněné kupní smlouvy (dostupné zde: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=53121927>).

stanovenou znaleckým posudkem, a to o více než 1 miliardu Kč.³⁴² Proto již v té době (na konci listopadu 2022) mohla insolvenční správkyň bezpečně odhadovat, že částka „*bude dostáçovat k uspokojení vřitelů v první [i druhé] skupině [...] ve výši 100 % a s velkou mírou pravděpodobnosti k uspokojení ve třetí skupině [...] ve výš[i] přesahující 90 %*“.³⁴³

Dále je zajímavé, že na rozdíl od fáze likvidace, kdy se likvidátorka pokoušela prodat úvěrové portfolio jako celek,³⁴⁴ zvolila jakožto insolvenční správkyň jiný postup, a to prodej striktně definovaného obchodního závodu Sberbank. Vzhledem k tomu, že uzavřená smlouva o prodeji a koupi obchodního závodu byla ze zákona zveřejněna v insolvenčním rejstříku,³⁴⁵ je možné přesně určit součásti předmětu koupě i vyloučené položky. Tak předmětem koupě bylo především tzv. zdravé úvěrové portfolio Sberbank,³⁴⁶ tedy úvěry klientů, kteří tyto řádně spláceli.³⁴⁷ Dále se prodávalo například zajištění související s úvěrovým portfoliem, práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů s přebíranými zaměstnanci, a další majetkové hodnoty.³⁴⁸ Smlouva z prodeje naopak vyloučila portfolio úvěrů, které klienti nespláceli, tedy tzv. špatnou banku či nevýkonné úvěry,³⁴⁹ dluhopisy,³⁵⁰ nebo derivátové produkty.³⁵¹

³⁴² Návrh insolvenční správkyň na udělení souhlasu s prodejem závodu dlužnice mimo dražbu ze dne 23. listopadu 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-324. odst. 19-22. Závod měl totiž dle znaleckého posudku tržní hodnotu 39.900.000.000 Kč., zatímco kupní cena dosahovala 41.053.000.000 Kč.

³⁴³ Ibid. odst. 21.

³⁴⁴ Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>. odst. 63-67.

³⁴⁵ § 289 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.; Předložení stejnopisu kupní smlouvy k jejímu zveřejnění v insolvenčním rejstříku ze dne 20. prosince 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-388. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=53121927>.

³⁴⁶ Návrh insolvenční správkyň na udělení souhlasu s prodejem závodu dlužnice mimo dražbu ze dne 23. listopadu 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-324. odst. 23.; Předložení stejnopisu kupní smlouvy k jejímu zveřejnění v insolvenčním rejstříku ze dne 20. prosince 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-388. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=53121927>. definice, pojem „Závod“, písm. a).

³⁴⁷ VEJVODOVÁ, Alžběta. Vřitelům Sberbank se vklady vrátí do Vánoc. Na špatné úvěry si brousí zuby vymahači. 26. května 2023. In Zprávy.aktualne.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/veritelum-sberbank-se-vklady-vrati-do-vanoc-na-spatne-uvery/r~2cba2a64fb9a11ed9ae20cc47ab5f122/>.

³⁴⁸ Předložení stejnopisu kupní smlouvy k jejímu zveřejnění v insolvenčním rejstříku ze dne 20. prosince 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-388. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=53121927>. definice, pojem „Závod“, písm. b), f), a h).

³⁴⁹ Ibid, definice, pojem „Vyloučené položky“ písm. b); VEJVODOVÁ, Alžběta. Vřitelům Sberbank se vklady vrátí do Vánoc. Na špatné úvěry si brousí zuby vymahači. 26. května 2023. In Zprávy.aktualne.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/veritelum-sberbank-se-vklady-vrati-do-vanoc-na-spatne-uvery/r~2cba2a64fb9a11ed9ae20cc47ab5f122/>.

³⁵⁰ Předložení stejnopisu kupní smlouvy k jejímu zveřejnění v insolvenčním rejstříku ze dne 20. prosince 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-388. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=53121927>. definice, pojem „Vyloučené položky“ písm. e).

³⁵¹ Ibid. definice, pojem „Vyloučené položky“ písm. g).

Převod vlastnického práva k obchodnímu závodu Sberbank byl podmíněn splněním řady podmínek na straně Sberbank.³⁵² Nejzásadnějšími podmínkami bylo, že insolvenční správkyňe bude po další tři měsíce od uzavření smlouvy závod provozovat,³⁵³ ke dni vypořádání smlouvy nebude tato napadnuta žalobami pro neplatnost ve smyslu § 289 odst. 3 IZ a nebudou vedeny ani jiné spory,³⁵⁴ a k těmto dnům bude platit výjimka z amerických sankcí.³⁵⁵ Přestože se insolvenční správkyňe naplnění těchto podmínek zprvu „zdálo nespílitelné“,³⁵⁶ nakonec se zejména díky soustavnému vyjednávání s věřiteli,³⁵⁷ ale také s OFAC,³⁵⁸ všechny podmínky zdařilo naplnit. K převodu vlastnického práva na Českou spořitelnu tak došlo dne 5. dubna 2023.³⁵⁹ Skutečnost, že se podařilo splnit všechny zákonné i zdánlivě „nesplnitelné“ smluvní podmínky prodeje, a později tak dosáhnout téměř 100% uspokojení pohledávek věřitelů, jen dále svědčí o tom, o jak významný milník v celém případě šlo.

Pro úplnost se hodí dodat, že kromě výše popsaného prodeje obchodního závodu proběhly i další případy úspěšného zpeněžení majetkové podstaty, jako například prodej korporátních dluhopisů za kupní cenu přesahující 700 milionů Kč, nebo prodej tzv. nevýkonného úvěrového portfolia za více než 200 milionů Kč.³⁶⁰

5.2.4 Pořadí uspokojovaných pohledávek a částečné rozvrhy

Konečně by se autorka této práce ráda blíže věnovala speciálnímu ustanovení § 374 IZ, které upravuje pořadí uspokojování přihlášených pohledávek za bankou. Přesto, že insolvenční řízení Sberbank není dosud u konce, stav zpeněžení majetkové podstaty už v listopadu 2023 umožňoval částečný rozvrh (tedy částečné uspokojení pohledávek věřitelů) dle ustanovení

³⁵² Ibid. odst. 4 podání.

³⁵³ Ibid. příloha č. 2, čl. 1.1.

³⁵⁴ Ibid. čl. 6.1, ve spojení s definicí „Nové řízení“.

³⁵⁵ Ibid. čl. 6.4.

³⁵⁶ VEJVODOVÁ, Alžběta. Věřitelům Sberbank se vklady vrátí do Vánoc. Na špatné úvěry si brousí zuby vymahači. 26. května 2023. In Zprávy.aktualne.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/veritelum-sberbank-se-vklady-vrati-do-vanoc-na-spatne-uvery/r~2cba2a64fb9a11ed9ae20cc47ab5f122/>.

³⁵⁷ NOVÁK, Daniel. Cesta k prodeji úvěrů Sberbank České spořitelně je volná. 17. března 2023. In Seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-cesta-k-prodeji-uveru-sberbank-ceske-sporitelne-je-volna-227949>.

³⁵⁸ Blíže k tomuto v kapitole 4.2 této práce.

³⁵⁹ Výpis z obchodního rejstříku Sberbank CZ, a.s. v likvidaci.

³⁶⁰ Zpráva insolvenční správkyňe o prodeji pohledávek ze dne 8. srpna 2023, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-752.

§ 301 IZ.³⁶¹ Insolvenční správkyňe proto byla povinna soudu navrhnout, aby částečný rozvrh povolil.³⁶² Tak došlo na relevanci ustanovení § 374 IZ, podle nějž se stanoví pořadí uspokojovaných pohledávek i při částečném rozvrhu.

Podstatou § 374 IZ je, že na základě tohoto ustanovení jsou ze zákona vytvořeny tři skupiny pohledávek určených nezajištěných věřitelů, které jsou postupně uspokojovány. Nejdříve, a tedy prioritně, se plně uspokojují pohledávky GSFT v první skupině,³⁶³ následně pohledávky fyzických osob a malých a středních podniků ve druhé skupině,³⁶⁴ a nakonec i pohledávky ostatních nezajištěných věřitelů ve třetí skupině (tedy pohledávky zejména velkých podniků, nebo územních samosprávných celků).³⁶⁵ Pořadí uspokojovaných skupin pohledávek podle § 374 IZ shrnuje následující schéma.

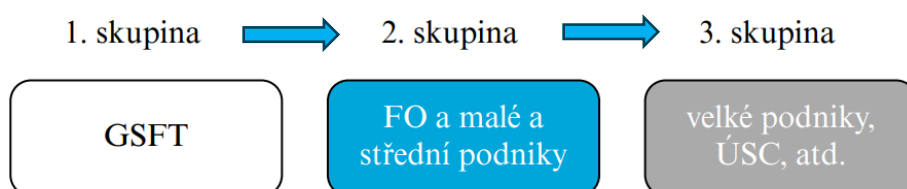

Schéma č. 5

Zdroj: vlastní zpracování na základě zákonné úpravy a návrhu na povolení částečného rozvrhu ze dne 6. listopadu 2023 popsaného v této kapitole.

Avšak jak insolvenční správkyňe vysvětlila v návrhu na povolení prvního částečného rozvrhu, vzhledem k vysokému počtu věřitelů by jí jen rozdělení věřitelů do druhé a třetí skupiny trvalo přibližně jeden rok, když by si musela od všech těchto věřitelů opatřit potřebné podklady, tyto posoudit, a činit další kroky.³⁶⁶ Jelikož takový postup nebyl vzhledem k základní zásadě rychlého a hospodárného uspokojení věřitelů z pohledu insolvenční správkyňe akceptovatelný, navrhla soudu uskutečnit částečný rozvrh ve formě 95% uspokojení

³⁶¹ Návrh insolvenční správkyňe na povolení částečného rozvrhu ze dne 6. listopadu 2023, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-860. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=56363663>. odst. 5-27.

³⁶² § 301 odst. odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶³ Ibid. § 374 odst. 1 písm. c) a d) ve spojení s odst. 2 stejného paragrafu.

³⁶⁴ Ibid. § 374 odst. 1 písm. a) a b) ve spojení s odst. 2 stejného paragrafu.

³⁶⁵ Ibid. § 374 odst. 1.

³⁶⁶ Návrh insolvenční správkyňe na povolení částečného rozvrhu ze dne 6. listopadu 2023, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-860. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=56363663>. odst. 31.

pohledávek všech věřitelů, bez ohledu na skupiny dle § 374 IZ.³⁶⁷ Současně uvedla, že pohledávky některých věřitelů nebudou součástí částečného rozvrhu (kupříkladu ty, které jsou předmětem probíhajícího incidenčního sporu).³⁶⁸ S tímto postupem vyjádřil souhlas jak GSFT,³⁶⁹ tak celý věřitelský výbor.³⁷⁰

Byť navržený postup neměl přímou oporu v zákoně, soud jej přijal. Rozhodujícím byl přitom pro soud podložený argument insolvenční správkyň, že „stav majetkové podstaty dlužnice umožní v rámci tohoto insolvenčního řízení plné uspokojení pohledávek dle ust. § 374 odst. 1 [IZ], tj. pohledávek tzv. první a druhé skupiny“.³⁷¹ Protože byly splněny všechny podmínky částečného rozvrhu, soud shledal, že „existují dostatečné garance k tomu, aby povolil provedení částečného rozvrhu insolvenční správkyňi navrženým způsobem [...] když uvedený postup povede v souladu s ust. § 5 písm. a) [IZ] k rychlému a hospodárnému uspokojení věřitelů“.³⁷² Soud tedy navržený částečný rozvrh povolil a insolvenční správkyňi uložil, aby z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty ve výši přes 56 miliard Kč uspokojila pohledávky všech věřitelů v rozsahu 95 %.³⁷³

Autorka práce má za to, že je třeba shora diskutovaný postup insolvenčního soudu na návrh insolvenční správkyň velmi ocenit. Namísto toho, aby soud rozhodl formalisticky dle přesného znění § 374 IZ, konstruoval toto ustanovení teleologicky³⁷⁴ v souladu se základní zásadou insolvenčního řízení, tedy zásadou rychlého, hospodárního a co nejvyššího uspokojení věřitelů.³⁷⁵ Jak plyne z citovaného rozhodnutí, soud upřednostnil poměrné uspokojení pohledávek všech věřitelů ve výši 95 % na straně jedné, před, na straně druhé, plným uspokojením první skupiny pohledávek dle § 374 IZ (tedy pohledávek GSFT), ale za to s minimálně roční prodlevou v uspokojení pohledávek ostatních věřitelů, které by bylo nejprve

³⁶⁷ Ibid. odst. 31-33.

³⁶⁸ Ibid. odst. 29.

³⁶⁹ Ibid. odst. 33.

³⁷⁰ Ibid. odst. 36.; § 301 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷¹ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. listopadu 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-874. odst. 26.

³⁷² Ibid.

³⁷³ Ibid. výrok I-III.

³⁷⁴ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 2. rozšířené vydání. Právnícké učebnice. Dobrá Voda: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2001, s. 128. ISBN 80-86473-04-X. Za použití slov Gerlocha soud „usil[oval] o postižení smyslu, cíle právní normy“ v souladu se základními zásadami (zde insolvenčního řízení).

³⁷⁵ § 5 písm. a) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

třeba roztrždit do druhé a třetí skupiny. Byť se v konečném důsledku výplata o tři měsíce³⁷⁶ zpozdila kvůli odvolání jediného z věřitelů proti rozvrhovému usnesení,³⁷⁷ odvolací soud toto usnesení potvrdil,³⁷⁸ a věřitelé tak byli z 95 % uspokojeni o řadu měsíců dříve, než by tomu bylo za striktního použití § 374 IZ. V případě tohoto ustanovení proto autorka shledává velký prostor pro legislativní revizi a případnou novelizaci.

Pro úplnost dodejme, že v září 2024 byl insolvenčním soudem povolen druhý částečný rozvrh, který byl rovněž založen na poměrném, 95% uspokojení pohledávek věřitelů bez použití § 374 IZ.³⁷⁹

5.3 Aktuální stav insolvenčního řízení Sberbank

Již k červnu roku 2024 byla prostřednictvím Komerční banky vyplacena téměř celá částka přesahující 56 miliard Kč,³⁸⁰ kterou insolvenční soud prvním rozvrhovým usnesením určil k poměrnému rozdělení věřitelům v rozsahu 95 % jejich pohledávek.³⁸¹ Malou měrou se uspokojení zvýšilo také na základě druhého rozvrhového usnesení.³⁸² Aktuálně tedy věřitele zbývá uspokojit v rozsahu 5 % jejich pohledávek, což odpovídá částce ve výši zhruba 3 miliard Kč.³⁸³ Vizuální přehled celkové míry uspokojení pohledávek věřitelů znázorňuje níže uvedené schéma.

³⁷⁶ ŠPAČKOVÁ, Iva. Insolvence Sberbank jde do finále: Pacht' ze zpoždění mám, říká správkyně. 11. března 2024. In Seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-insolvence-sberbank-jde-do-finale-pacht-ze-zpozeni-mam-rika-spravkyně-247358>.

³⁷⁷ Odvolání věřitele do usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. listopadu 2023, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-894. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=56651359>.

³⁷⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. února 2024, č. j. 5 VSPH 38/2024-B-1034.

³⁷⁹ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. září 2024, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-1205. odst. 9.

³⁸⁰ Konkrétně bylo uspokojeno 56.351.759.220,67 Kč z celkových 56.813.229.144,54 Kč, tedy více než 99 % rozdělované částky (dostupné zde: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=58813964>, odst. 4 a 8).

³⁸¹ Ibid. odst. 2-8.

³⁸² Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. září 2024, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-1205.

³⁸³ BUKOVSKÝ, Jaroslav. Insolvenční Sberbank lze urychlit, tvrdí znalci. Věřitelé by si na zbylé peníze sáhli rychleji. 23. srpna 2024. In E15.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/insolvenční-sberbank-lze-urychlit-tvrdi-znalci-veritele-by-si-na-zbyle-penize-sahli-rychleji-1418110>.

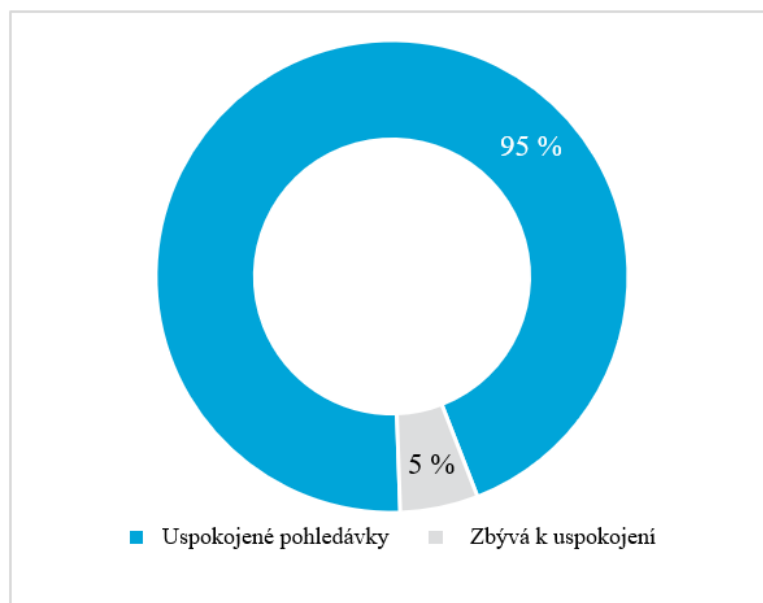

Schéma č. 6

Zdroj: vlastní zpracování na základě zprávy insolvenční správky o realizaci částečného rozvrhu ze dne 1. července 2024 (dostupné zde: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=58813964>).

K takto vysoké míře uspokojení tedy došlo již za necelé dva roky od zahájení insolvenčního řízení.³⁸⁴ Odborná veřejnost je zde ve shodě, a o dosavadním průběhu insolvenčního řízení Sberbank hovoří v superlativech. Tak Rahm píše, že v případě byla dosažena „bezprecedentní mír[a] uspokojení“,³⁸⁵ Kadlecová oceňuje i rychlost řízení, když shledává „historicky nejvyšší uspokojení pohledávek věřitelů v rekordním čase“.³⁸⁶ Sama insolvenční správkyň, která má letité zkušenosti nejen s insolvenčními bankami,³⁸⁷ dokonce uvedla, že v případě Sberbank jde, „co se týče výše uspokojení a rychlosti celého procesu,

³⁸⁴ Počítáno k datu ukončení výplat na základě prvního rozvrhového usnesení, tedy k datu 14. června 2024.

³⁸⁵ RAHM, Jiří. Unikátní insolvenční řízení Sberbank má happy end. 11. července 2024. In Ekonom.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://ekonom.cz/c1-67340890-unikatni-insolvenzni-rizeni-sberbank-ma-happy-end>.

³⁸⁶ Garanční systém finančního trhu. Komentář Garančního systému k aktuálnímu průběhu insolvence Sberbank CZ. 24. listopadu 2022. In Garancnisystem.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/Komentar-Garancniho-systemu-k-aktualnimu-prubehu-insolvence>.

³⁸⁷ Advokátní deník. Sberbank? Je to hezký pocit z dobře vykonané práce, říká JUDr. Jiřina Lužová. 3. června 2024. In Advokatnidenik.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2024/06/03/sberbank-je-to-hezky-pocit-z-dobre-vykonane-prace-rika-judr-jirina-luzova/>.

*o nejúspěšnější insolvenční správce vůbec“.*³⁸⁸ Ocenění insolvenční správce v soutěži *Právník roku 2023* jen dále dokládá, za jak významné jsou výsledky práce pod jejím vedením považovány.³⁸⁹

Ve své nejaktuálnější zprávě insolvenčnímu soudu o své činnosti ze dne 20. listopadu 2024 insolvenční správce uvádí, že nadále spravuje majetkovou podstatu Sberbank,³⁹⁰ a eviduje desítky probíhajících incidenčních sporů, kterých se aktivně účastní.³⁹¹ Právě vypořádání sporů je nutné k tomu, aby mohla být sestavena konečná zpráva,³⁹² na niž naváže konečný rozvrh.³⁹³ Podle insolvenční správce je nyní obtížně predikovatelné, kdy ke konečnému rozvrhu bude moci dojít; zbývajících 5% uspokojení by se však věřitelům mohlo dostat „v řádu několika málo let“.³⁹⁴

5.4 Dílčí závěr

Insolvenční řízení Sberbank ještě není u konce, přesto je již nyní nepochybné, že se do historie zapíše jako jedno z nejúspěšnějších insolvenčních řízení banky v České republice. Ve velmi krátkém čase se podařilo dosáhnout extrémně vysokého uspokojení pohledávek věřitelů, o čemž panuje shoda napříč odbornou veřejností. Pokud se do úvahy navíc vezme i překonání významné překážky v podobě mezinárodních sankcí, výsledek se jeví o to pozoruhodnějším. Na základě analýzy vybraných aspektů insolvenčního řízení Sberbank autorka konstatuje, že je české insolvenční právo na úpadek banky velmi dobře připraveno. Zároveň je tu však prostor pro dílčí novelizace, které mohou přispět k rychlejšímu řízení v souladu se základní zásadou insolvenčního práva;³⁹⁵ to se týká především diskutovaného § 374 IZ.

³⁸⁸ ŠPAČKOVÁ, Iva. Insolvenční řízení Sberbank jde do finále: Pacht' ze zpoždění mám, říká správce. 11. března 2024. In Seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-insolvence-sberbank-jde-do-finale-pacht-ze-zpozeni-mam-rika-spravkyne-247358>.

³⁸⁹ Advokátní deník. Sberbank? Je to hezký pocit z dobře vykonané práce, říká JUDr. Jiřina Lužová. 3. června 2024. In Advokátnídeník.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2024/06/03/sberbank-je-to-hezky-pocit-z-dobre-vykonane-prace-rika-judr-jirina-luzova/>.

³⁹⁰ Zpráva o činnosti insolvenční správce ze dne 20. listopadu 2024, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-1231. odst. 9 a násl.

³⁹¹ Ibid. odst. 7.

³⁹² § 302 a násl. zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹³ Ibid. § 306 a násl.

³⁹⁴ CECHL, Pavel. Nezmeškejte výběr pohledávek, varuje správce zkrachovalé Sberbank. 28. března 2024. In Novinky.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-nezmeskejte-vyber-pohledavek-varuje-spravkyne-zkrachovale-sberbank-40465754>.

³⁹⁵ § 5 a) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

Závěr

Cílem této práce bylo vytvořit propracovanou případovou studii založenou na případu Sberbank, podepřenou výkladem v první části práce. Za tím účelem si práce zvolila dílčí v cíle v každé ze svých pěti kapitol. První a druhá kapitola v souhrnu vysvětlily, že banky jsou nejdůležitější součástí finančního systému, a na jejich stabilitě závisí stabilita celého finančního systému. Ne každá banka má však stejnou systémovou významnost, proto ani bankovní selhání není ČNB řešeno jednotným způsobem. Primární likvidační způsob řešení je vhodný pro malé a střední banky (byť to neplatí bezvýjimečně) bez systémové významnosti, a spočívá v likvidaci či insolvenční takové banky poté, co jí byla odňata bankovní licence. Naopak nelikvidační způsob řešení se použije jen pro ty banky, které jsou součástí seznamu J-SVI vedeného ČNB, a zahrnuje použití resolučních nástrojů podle ZOPRK za pokračování činnosti této banky. Takovou banku totiž v zásadě není možné nechat „padnout“, když to by zapříčinilo destabilizaci celého finančního systému. Nelikvidační způsob řešení dosud nebyl ČNB použit; pokud by v budoucnu k použití nástrojů dle ZOPRK mělo dojít, bude jistě zajímavé sledovat postup ČNB v takovém premiérovém případě.

Třetí až pátá kapitola se následně věnovaly likvidačnímu způsobu řešení bankovního selhání, jak byl uplatněn v případě Sberbank. Případ byl rozebrán od úbytku likvidity Sberbank po současný stav insolvenčního řízení, kdy je třeba shledat, že všechny fáze likvidačního způsobu řešení proběhly v podstatě bez problému. Právní úprava umožnila likvidátorce a později insolvenční správce rychlý a efektivní postup v souladu se základní zásadou insolvenčního řízení, tedy zásadou rychlosti, díky čemuž se podařilo dosáhnout téměř plného uspokojení pohledávek věřitelů ve velmi krátkém čase. To však neznamená, že by proces byl zcela bezproblémový; zejména by bylo vhodné zvážit novelizaci ustanovení § 374 IZ, které se týká uspokojování pohledávek podle skupin věřitelů, kterých je však v případě úpadku banky tolik, že nezůstává prostor věřiteli do těchto skupin třídit. Podobně by bylo vhodné revidovat ustanovení § 301 odst. 4 IZ, na základě kterého došlo k odvolání jediného věřitele proti prvnímu rozvrhovému usnesení, a tím ke značné prodlevě ve výplatě 95% uspokojení pro dalších více než 15 tisíc věřitelů. Neodmyslitelný problém představovaly mezinárodní sankce, jde však o specifikum tohoto případu, jehož opakování je krajně nepravděpodobné.

V duchu citátu v úvodu práce tak lze shrnout, že byť úpadek Sberbank i jeho příčina možná byly nepředvídatelnými černými labutěmi, české právo, ČNB, i další instituce ukázaly, že jsou na ně dobře připraveny.

Jako otázku případného dalšího výzkumu ve věci případu Sberbank autorka práce navrhuje jeho zhodnocení po skončení insolvenčního řízení, včetně zhodnocení právní úpravy incidenčních sporů, či dalších otázek, kterými se tato práce přímo nezabývala. Velmi zajímavá by mohla být také komparativní studie, která by porovnála způsob řešení selhání české Sberbank s těmi, které byly využity při selhání dalších dceřiných společností Sberbank Europe AG, například chorvatské a slovinské Sberbank.³⁹⁶

³⁹⁶ Single Resolution Board. Sberbank Europe AG: chorvatské a slovinské dceřiné společnosti obnovují po svém prodeji provoz, zatímco u rakouské mateřské společnosti nejsou opatření k řešení krize nutná. 1. března 2022. In Srb.europa.eu [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.srb.europa.eu/cs/content/sberbank-europe-ag-chorvatske-slovinske-dcerine-spolecnosti-obnovuji-po-svem-prodeji-provoz>.

Likvidace a insolvence banky se zaměřením na případ Sberbank

Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje tématu selhání banky a jeho řešení, zejména pak řešení likvidačnímu, které je podrobně rozebráno na případu selhání banky Sberbank. Práce nejprve vysvětluje základní instituty a koncepty jako je banka, finanční systém a jeho stabilita. Následně se detailně věnuje právnímu rámci selhání banky a dvěma způsobům jeho řešení. Jak je vyloženo, základem likvidačního způsobu řešení selhání je proces odnětí bankovní licence, po němž následuje likvidace dané banky, případně insolvenční řízení (často je v rámci likvidace zjištěn úpadek a proces tak plynule pokračuje insolvenčním řízením). Práce vysvětluje, že likvidační způsob řešení selhání banky je dle právní úpravy i metodiky České národní banky primárním způsobem řešení bankovního selhání, a uplatní se zejména na malé banky bez systémové významnosti. Naopak nelikvidační způsob řešení selhání banky, který umožňuje její další činnost za současného uplatnění příslušných opatření, je rezervován pro systémově významné banky, tedy zejména banky velké.

Následně se již práce zaměřuje na samotný případ Sberbank, jehož jednotlivé fáze a aspekty analyzuje. Sberbank je nejprve charakterizována a na skutkovém stavu případu je vysvětleno, jak a z jakých důvodů u této banky došlo k náhlému poklesu likvidity. Práce dále rozebírá likvidační způsob řešení selhání této banky. Nejdříve se věnuje správnímu řízení o odnětí bankovní licence Českou národní bankou, následně likvidaci Sberbank. Celá kapitola je pak věnována problematice protiruských mezinárodních sankcí, která se prolíná celým případem a je pro tento případ velmi specifická. Nakonec práce v detailu diskutuje insolvenční řízení Sberbank, které dosud probíhá. Práce se zde soustředí na vybrané aspekty tohoto řízení, jako je například prodej obchodního závodu Sberbank či institut automatického přihlášení pohledávek věřitelů vyplývajících z účetnictví banky. Práce shrnuje i aktuální stav případu Sberbank a nastiňuje jeho budoucí vývoj.

Klíčová slova: selhání banky, insolvence, Sberbank

Bank Liquidation and Insolvency with Focus on the Sberbank Case

Abstract

The topic of this thesis is bank failure and its resolution, particularly the form of resolution which brings the operation of a bank to an end, i.e., the liquidation form of resolution. This resolution type will be discussed in detail using the Sberbank Case. First, the paper explains key institutes and concepts such as a bank, or the financial system and its stability. Then, the paper discusses the legal framework of bank failure and two existing forms of its resolution. As explained, the basis of the liquidation form of resolution consists in the process of the bank licence removal, which is followed by liquidation of the bank in question, or by insolvency proceedings (it is often the case that during the liquidation phase, the bank is found insolvent, and the process carries on in insolvency proceedings). The thesis explains that the liquidation form of resolution, according to both Czech law and the Czech National Bank guidelines, is the primary form of bank failure resolution and applies mainly to small banks with little systemic importance. As opposed to that, the non-liquidation form of bank failure resolution, which enables the given bank to remain in operation with simultaneous application of necessary measures, is reserved for systemically important banks, mainly the largest banks.

Thereafter, the paper focuses on the Sberbank Case, the individual phases and aspects of which are analysed. First, Sberbank as such is characterised, the facts of the case are laid out, and it is explained how and for which reasons Sberbank suddenly realized a sudden decrease in its liquidity. The thesis then examines the liquidation form of resolution of Sberbank's failure. It first discusses the administrative proceedings concerning the bank licence removal by the Czech National Bank, then it examines the liquidation of Sberbank. A whole chapter is then dedicated to the issue of global sanctions against Russia, which permeates the entire case and makes it very specific. Finally, the Sberbank insolvency proceedings, which are still ongoing, are examined in considerable detail. Here, the paper focuses its analysis on selected aspects of these proceedings, such as the sale of Sberbank's commercial enterprise or the principle of an automatic registration of creditors' receivables contained in the bank's books. The paper summarises the case, including its current stage, and outlines its possible future progression.

Key words: bank failure, insolvency, Sberbank

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

JUROŠKOVÁ, Lenka. *Bankovní regulace a dohled*. Studie. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-26-1.

KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-935-0.

LIŠKA, P. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. Komentáře Wolters Kluwer. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-385-3.

MEJSTRÍK, M. a kol. *Základní principy bankovníctví: Basic principles of banking*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1500-4.

REVENDA, Z. a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Sedmé přepracované vydání. Jesenice: Ekopress, 2023. ISBN 978-80-87865-84-2.

REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011. ISBN 978-80-7261-230-7.

RÝDL, T. a kol. *Zákon o České národní bance: komentář*. Komentáře Wolters Kluwer. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-622-8.

SMUTNÝ, A. a kol. *Zákon o bankách: komentář*. 2. vydání. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-764-4.

TALEB, Nassim. *The Black Swan: The Impact of the Highly Improbable*. Revised edition. London: Penguin Books, 2010. ISBN 9780141034591.

VOJTEK, Radek. *Bail-in a ochrana vlastnického práva*. Právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-813-9.

ZRŮST, Lukáš. *Selhání subjektů finančního trhu*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-511-8.

KURKA, René a PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-277-9.

MORAVEC, T. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-849-8.

SPRINZ, P. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 1. vydání (4. aktualizace). Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-753-8.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 2. rozšířené vydání. Právnické učebnice. Dobrá Voda: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2001. ISBN 80-86473-04-X.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Advokátní deník. Sberbank? Je to hezký pocit z dobře vykonané práce, říká JUDr. Jiřina Lužová. 3. června 2024. In Advokatnidenik.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2024/06/03/sberbank-je-to-hezky-pocit-z-dobre-vykonane-prace-rika-judr-jirina-luzova/>.

BEAUMONT, P., JONES, S. Russia has invaded Ukraine: what we know so far. 24. února 2022. In Theguardian.com [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/24/russia-has-invaded-ukraine-what-we-know-so-far>.

Bloomberg. Sberbank of Russia PJSC. In Bloomberg.com [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.bloomberg.com/profile/company/SBERP*:RU.

BŘEŠŤAN, Robert. Mezi sankcemi proti Rusku a rozezlenými věřiteli. Padlá Sberbank je v českých insolvencích unikát. 17. června 2023. In Hlidacipes.org [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/mezi-sankcemi-proti-rusku-a-rozezlenymi-veriteli-padla-sberbank-je-v-ceskych-insolvencich-unikat/>.

BUKOVSKÝ, Jaroslav. Insolvenční Sberbank lze urychlit, tvrdí znalci. Věřitelé by si na zbylé peníze sáhli rychleji. 23. srpna 2024. In E15.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/insolvenci-sberbank-lze-urychlit-tvrdi-znalci-veritele-by-si-na-zbyle-penize-sahli-rychleji-1418110>.

Burza cenných papírů Praha. Soud prodloužil lhůtu pro výplatu věřitelů zkrachovalé Sberbank CZ o 30 dní. 10. dubna 2024. In Pse.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z:

<https://www.pse.cz/novinky/soud-prodlouzil-lhutu-pro-vyplatu-veritelu-zkrachovale-sberbank-cz-o-30-dni>.

CEE Legal Matters. CEELM Deal of the Year Awards Banquet: And the Winner Is... 26. dubna 2024. In Ceelegalmatters.com [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://ceelegalmatters.com/ceelm-announcements/26264-ceelm-deal-of-the-year-awards-banquet-and-the-winner-is>.

CECHL, Pavel. Nezmeškejte výběr pohledávek, varuje správkyně zkrachovalé Sberbank. 28. března 2024. In Novinky.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-nezmeskejte-vyber-pohledavek-varuje-spravkyne-zkrachovale-sberbank-40465754>.

Česká bankovní asociace. Slovník pojmů (heslo „Fond pro řešení krize“). In Cbaonline.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/fond-pro-reseni-krize>.

Česká bankovní asociace. Slovník pojmů (heslo „oligopol“). In Cbaonline.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/oligopol>.

ČNB. ČNB odebrala licenci Sberbank CZ. 2. května 2022. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-odebrala-licenci-Sberbank-CZ/>.

ČNB. Finanční stabilita. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/>.

ČNB. Jak jsou pojištěny vklady u bank a družstevních záložen v ČR. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Jak-jsou-pojisteny-vklady-u-bank-a-druzstevnich-zalozen-v-CR/>.

ČNB. Pravomoci bankovního dohledu. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/vykon-dohledu/postaveni-dohledu/dohled-nad-uverovymi-institucemi/pravomoci-bankovniho-dohledu/>.

ČNB. Příspěvky do Fondu pojištění vkladů Garančního systému finančního trhu. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/legislativa/.galleries/obezretne_podnikani/2024_US_D_GS_Pristup_cs.pdf.

ČNB. Seznam jiných systémově významných institucí. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/makrobezretnostni-politika/seznam-jinych-systemove-vyznamnych-instituci/>.

ČNB. Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://jerrs.cnb.cz/apljerrs/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz.

ČNB. Strategie makrobezpečnostní politiky ČNB. 2024. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/financni-stabilita/galleries/makrobezretnostni_politika/strategie_makrobezretnostni_politiky_cnb.pdf.

ČNB. Tvorba plánů pro řešení krize. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/reseni-krize-na-ft/tvorba-planu-pro-reseni-krize/>.

ČNB. Výše celkového ročního příspěvku. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/reseni-krize-na-ft/prispevek-do-mechanismu-pro-financovani-reseni-krize/vyse-celkoveho-rocniho-prispevku/>.

DUBNOVÁ, Ivana B. Ve Sberbank leží nevyzvednuté dvě miliardy. Na jejich výplatu zbývá poslední měsíc. 17. května 2024. In Mesec.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.mesec.cz/clanky/ve-sberbank-lezi-nevyzvednute-dve-miliardy-na-jejich-vyplatu-zbyva-posledni-mesic/#google_vignette.

EBA. Obecné pokyny týkající se kritérií pro stanovení podmínek použití čl. 131 odst. 3 směrnice 2013/36/EU (CRD) ve vztahu k posuzování jiných systémově významných institucí. In Eba.europa.eu [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1045622/23405eaf-6c14-4dd6-a6d6-0580bfc7fad7/EBA-GL-2014-10_CS_GL%20on%20O-siis.pdf.

European Council, Council of the European Union. Timeline – EU sanctions against Russia. In Consilium.europa.eu [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/timeline-sanctions-against-russia/?taxonomyId=271842c3-2535-4f5a-a049-bcdab2758865&taxonomyId=6b7901c5-1094-4713-add8-3364400eee98&taxonomyId=cdb8528-3c88-44c0-b6f8-ce3b78dde82d>.

Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action. FAQs about sanctions against Russia. 4. října 2023. In Bmwk.de [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.bmwk.de/Redaktion/EN/FAQ/sanctions-against-russia/faq-russland-sanktionen.html>.

Finanční analytický úřad. Mezinárodní sankce – Obecně o sankcích. In Fau.gov.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/mezinarodni-sankce-867>.

Forbes Česko. Sberbank kvůli bezpečnosti uzavřela všechny pobočky v Česku. Lidé u ní ruší své účty. 25. února 2022. In Forbes.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://forbes.cz/u-pobocek-sberbank-se-tvori-fronty-cesi-banku-spojenou-s-ruskem-opousteji/>.

Garanční systém finančního trhu. Historický úspěch systému pojištění vkladů: Rok od pádu Sberbank CZ bylo běžným střadatelům vyplaceno více než 25 miliard korun. 27. února 2023. In Garancnisystem.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/rok-od-padu-SberbankCZ#note>.

Garanční systém finančního trhu. Komentář Garančního systému k aktuálnímu průběhu insolvence Sberbank CZ. 24. listopadu 2022. In Garancnisystem.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/Komentar-Garancniho-systemu-k-aktualnimu-prubehu-insolvence>.

Garanční systém finančního trhu. Vyplácení Sberbank CZ, a.s. – shrnutí nejdůležitějších informací pro klienty. In Garancnisystem.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/vyplaceni-shrnuti-SberbankCZ>.

Insolvenční návrh ve věci č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-1 ze dne 29. července 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=51806102>.

Insolvenční rejstřík. Seznam insolvenčních správců. In Isir.justice.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/InsSpravci/public/seznamAction.do>.

KARASOVÁ, Jana. 180 českých obcí, pět krajů. Na účtech Sberbank zůstalo téměř šest miliard korun. 26. března 2022. In Irozhlas.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/sberbank-banka-obce-kraje-penize_2203260700_ako.

KORSUNSKAYA, D., TÉTRAULT-FARBER, G. Russian finance ministry buys 50% of Sberbank from central bank. 10. dubna 2020. In Reuters.com [online]. [cit. 2024-12-09].

Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/markets/russian-finance-ministry-buys-50-of-sberbank-from-central-bank-idUSL5N2BY0WO/>.

KRÝŽOVÁ, S., ŠTUKOVÁ, K. Ruská Sberbank zavírá své pobočky. Kvůli bezpečnosti zaměstnanců. 25. února 2022. In Seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-ruske-sberbank-spadlo-internetove-bankovnictvi-klienti-od-ni-prchaji-190363>.

LLEWELLYN, D.T., CONGDON, T. Bank regulation: Has the regulation pendulum swung too far? Journal of Banking Regulation, Vol. 24, 2023. Dostupné z: <https://link.springer.com.ezproxy.is.cuni.cz/article/10.1057/s41261-022-00191-7>.

MIKEL, Jakub. Bez výjimky ze sankcí bychom nemohli použít ani excelovou tabulku, říká správkyně Sberbanky. 10. dubna 2023. In Irozhlas.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/jirina-luzova-insolvence-spravkyne-sberbank-uvery-ceska-sporitelna_2304100600_ike.

Návrh insolvenční správkyně na povolení částečného rozvrhu ze dne 6. listopadu 2023, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-860. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=56363663>.

NOVÁK, Daniel. Cesta k prodeji úvěrů Sberbank České spořitelně je volná. 17. března 2023. In Seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-cesta-k-prodeji-uveru-sberbank-ceske-sporitelne-je-volna-227949>.

NOVOTNÝ, Jan. Sberbank míří do insolvence. Zájemce o koupi se nenašel. 29. července 2022. In E15.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/sberbank-miri-do-insolvence-zajemce-o-koupi-se-nenasel-1392010>.

Odvolání věřitele do usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. listopadu 2023, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-894. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=56651359>.

PEŘINA, Luděk. Sberbank CZ, která má vazby na Rusko, ve 14:00 uzavřela své pobočky v ČR. 25. února 2022. In Ceskenoviny.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2167502>.

POSPÍŠILOVÁ, Eva. Při bankovní krizi krachovaly desítky ústavů, lidé i stát přišli o miliardy. 28. srpna 2019. In Idnes.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/banky-krach-penize-ztrata.A190819_101639_domaci_hmo.

Předložení stejnopisu kupní smlouvy k jejímu zveřejnění v insolvenčním rejstříku ze dne 20. prosince 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-388. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=53121927>.

RAHM, Jiří. Unikátní insolvenční řízení Sberbank má happy end. 11. července 2024. In Ekonom.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://ekonom.cz/c1-67340890-unikatni-insolvenčni-řízení-sberbank-ma-happy-end>.

ROSS, Sean. The 5 Biggest Russian Banks. 28. srpna 2024. In Investopedia.com [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/articles/investing/082015/6-biggest-russian-banks.asp>.

S&P Global. Sanctions against Russia – a timeline. 22. listopadu 2024. In Spglobal.com [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/latest-news-headlines/sanctions-against-russia-8211-a-timeline-69602559>.

Sberbank. Oznámení o vstupu do likvidace a výzva pro věřitele k přihlášení jejich pohledávek. 19. května 2022. In Sberbank.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.sberbank.cz/novinky/oznameni-o-likvidaci>.

Seznam přihlášených pohledávek ve věci MSPH 95 INS 12575/2022-B-49 ke dni 6. října 2022. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=52233992>.

SINGER, Miroslav. Kam směřuje bankovní regulace: názor ČNB. In Cnb.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/.galleries/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/Singer_20101109_KPMG.pdf.

Single Resolution Board. Sberbank Europe AG: chorvatské a slovinské dceřiné společnosti obnovují po svém prodeji provoz, zatímco u rakouské mateřské společnosti nejsou opatření k řešení krize nutná. 1. března 2022. In Srb.europa.eu [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.srb.europa.eu/cs/content/sberbank-europe-ag-chorvatske-slovinske-dcerine-spolecnosti-obnovuji-po-svem-prodeji-provoz>.

SKALKOVÁ, Olga. V padlé Sberbank klesá morálka. Klienti nesplácejí skoro pětinu úvěrů. 6. října 2022. In Penize.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z:

<https://www.penize.cz/hypoteky/437088-v-padle-sberbank-klesa-moralka-klienti-nesplaceni-skoro-petinu-uveru>.

SPITLER, Eric J. Yelling “Fire” in the Financial Theater: Bank Runs in the Social Media Age and the Threat to Financial Stability. North Carolina Banking Institute, Vol. 28, 2024. Dostupné z <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=751e842b-fbf3-4994-8c4e-6dc5bd1e9ca2%40redis>.

ŠPAČKOVÁ, Iva. Insolvence Sberbank jde do finále: Pachtu' ze zpoždění mám, říká správkyně. 11. března 2024. In Seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-insolvence-sberbank-jde-do-finale-pachtu-ze-zpozdeni-mam-rika-spravkyne-247358>.

UNCTAD. European Union Adopts the seventh package of sanctions against the Russian Federation. 21. července 2022. In Investmentpolicy.unctad.org [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-policy-monitor/measures/4064/european-union-adopts-the-seventh-package-of-sanctions-against-the-russian-federation>.

VEJVODOVÁ, Alžběta. Věřitelům Sberbank se vklady vrátí do Vánoc. Na špatné úvěry si brousí zuby vymahači. 26. května 2023. In Zpravy.aktualne.cz [online]. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/veritelum-sberbank-se-vklady-vrati-dovanoc-na-spatne-uvery/r~2cba2a64fb9a11ed9ae20cc47ab5f122/>.

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 (přepracované znění).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014 (přepracované znění).

Prováděcí nařízení Rady (EU) 2022/1270 ze dne 21. července 2022.

Nařízení Rady (EU) č. 269/2014 ze dne 17. března 2014.

Executive Order 14024 of April 15, 2021, Blocking Property with Respect to Specified Harmful Foreign Activities of the Government of the Russian Federation.

Determination Pursuant to Section 1(a)(i) of Executive Order 14024, dated February 22, 2022.

Code of Federal Regulations, § 587.406.

Sanctions and Anti-Money Laundering Act 2018.

Russia (Sanctions) (EU Exit) Regulations 2019.

4. Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. února 2019, č. j. NSS 2 Afs 304/2018-411.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. května 2022, č. j. 83 Cm 810/2022-7.

Vyhláška Městského soudu v Praze ze dne 29. července 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-2.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. srpna 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-21.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. srpna 2022, č. j. 95 INS 12575/2022-A-38.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. srpna 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-A-72.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. listopadu 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-874.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. února 2024, č. j. 5 VSPH 38/2024-B-1034.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. září 2024, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-1205.

5. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

Rozhodnutí České národní banky ze dne 14. dubna 2022, č. j. 2022/38793/570.

Výroční zpráva Sberbank CZ., a.s. za rok 2021.

Konsolidovaná výroční zpráva Air Bank a.s. za rok 2021.

Výpis z obchodního rejstříku Sberbank CZ, a.s. v likvidaci.

General License No. 26, Authorizing the Wind Down of Transactions Involving Joint Stock Company SB Sberbank Kazakhstan or Sberbank Europe AG.

General License No. 26A, Authorizing the Wind Down of Transactions Involving Joint Stock Company SB Sberbank Kazakhstan, Sberbank Europe AG, or Sberbank (Switzerland) AG.

License No. RUSSIA-EO14024-2022-922228-1.

Osvědčené postupy EU pro účinné provádění omezujících opatření, č. 11623/24, ze dne 3. července 2024.

Rozhodnutí Finančního analytického úřadu ze dne 2. srpna 2022, č. j. FAU-99751/2022/031.

Podání insolvenční správky ve věci soupisu majtkové podstaty a seznamu přihlášených pohledávek ze dne 15. září 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-42.

Protokol o přezkumném jednání a z první schůze věřitelů ze dne 6. října 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-256.

Návrh insolvenční správky na udělení souhlasu s prodejem závodu dlužnice mimo dražbu ze dne 23. listopadu 2022, č. j. MSPH 95 INS 12575/2022-B-324.

Zpráva insolvenční správkyňe o prodeji pohledávek ze dne 8. srpna 2023, č. j. MSPH 95 INS
12575/2022-B-752.

Zpráva o činnosti insolvenční správkyňe ze dne 20. listopadu 2024, č. j. MSPH 95 INS
12575/2022-B-1231.